

КАЗЫНАЛЫ ҚАРИЯ ҒАББАС БАТАЛОВТЫҢ ТУҒАНЫНА 110 ЖЫЛ

ҒИБАРАТТЫ ҒҰМЫР ҚАЗЫНАСЫ

ЖЕТІСУ Өңірінің басшылық тізгінін жиырма жылдан бері нық ұстап келетін амандық Баталовты осы өлкенің көрі-жасының бәрі біледі десек артық айтқандық емес. Өзінің бойына туа біткен шебер ұйымдастырушылық қабілеті, сабырлы да салмақты мінезі, ақыл-парасатымен көпшіліктің көңілінен шыға білген абзал азамат шынайы ел құрметіне бөленіп жүр. Ал оның әкесі Ғаббас Ақсақалдың да өз заманының озық ойлы азаматтарының бірі, халқына қалтқысыз қызмет еткен қабырғалы қайраткер болғанын екінің бірі біле бермейді.

Кезінде Қазақстан Республикасы Ғылым академиясының академигі, белгілі ғалым Манаш Қозыбаев Ғаббас Баталов жайында былай деп жазған еді: «Ғаббас Баталов шын мәнінде творчествоның адамы. Ойы ұшқыр, тілі қанық, қанатты сөздерді өте орынды пайдаланады, ой толғауы терең, бүгінгіге қанағат, тәубе ете отырып, ертеңді көп ойлайды. Ахмет Байтұрсыновтың «Жұрт бүгіншіл, менікі ертең үшін» деген ғибрат сөзі осы тұста жадыға оралады. Ғабекеңнің қолжазбаларында «Өзімді өзім тани білсем» деген сөздері бар. Бұл сөз Сократтың бір ойымен ұштасады. Әлем данасы Сократ – «Мен өзімнің

білгенімнен білмегенімнің көп екенін білемін», – деген екен. Ғабекең де өзінің ортадағы қадір-қасиетін ғана емес, дүниеге неге келгенін, не артына қалдырғанын көп ойланғаны, толғанғаны жазбаларынан анық көрінеді. «Тіршілікте артық жиғаның – адам баласына еткен жақсылығың деп біл», – деуі осыдан.

Тәңір жолы – ақ жүрек,
Сайтан деген – қиянат.

Ақ жүректі ертерек

Ескер-дағы қыл әдет, – деген Шәкәрімнің творчествосымен Ғабекең ойлары, толғамдары үндес келеді.

Ғабекең қалдырған нақыл сөздері оның замана данасы екенін көрсетсе

керек. «Күншіл адам жұқпалы мерездей жиіркенішті», «Сабырлының сабасы ортаймас, сабырсыздың берекесі болмас», «Надан адамға данышпан адамның айтқаны әрқашан өтірік», «Намысты адамнан батыр шығады, данышпан адам белдеспей-ақ сөзбен жығады», «Келбетінен, тұлғасынан көрінген сұлулық – көз қанағаты, ал мінез сұлулығы – жан рахаты», «Арыстан жараланғанмен қыңсыламайды, ер қанша ашыққанымен қайыр сұрамайды», «Адамгершілік қалыбы – қанағат», «Бағың мен бағанды жұрдай қылатын жол – арсыздық».

Міне, осылай Ғабекең өмір бойы тебіреніп өткені оқырманға күмән

қалдырмайды.

Менің де кейде осыдан елу жылдан астам уақыт бұрын ел тәуелсіздігін аңсаған, ұлт болашағын ойлаған, «Мың өліп, мың тіріліп» келе жатқан қазақ халқының тарихын ұмытпай, ұмыттырмай, қарлығаштың қанатымен су сепкендей жастарға насихат рухын сеуіп жүрген сол кездің абыз ақсақалдары ойыма көп оралады. Ол кезде мен қазіргі «Көк базардың» қасында орналасқан көпқабатты зәулім, сол кездегі «Баспасөз үйінің» 7-қабатында «Лениншіл жас» газетінде қызмет істейтінмін.

Жалғасы 8-9-беттерде.

НЕГЕ?

Қазақ халқы өз-Наурызды ежелден-ақ ерекше әспеттеп, ұлыстың ұлы күніне айрықша дайындалатын. Наурыз – ең алдымен қазақтың мәдени мұрасын ұлықтап, ұлттық құндылықтарымызды ерекше қадірлеуді дәріптейтін ұлық мейрам. Сонымен бірге, Наурыз – халықтар бірлігі

мен татулығының бастауы, достық пен ынтымақтың, ырыс-берекенің, жаңарудың мерекесі. Сондықтан да, бұл мереке бір ұлтқа ғана емес, жылпыға ортақ болуы, еліміздегі ұлт пен ұлыстардың жалпыхалықтық мейрамына айналуы шарт. Ал бұл мақсатты жүзеге асыру үшін ең алдымен Ұлыстың ұлы күнін тойлау

«ҚОЙЫЛЫМ» БОЛЫП ҚАЛМАСЫНШЫ...

ауқымын да, мазмұнын да кеңейте түскен орынды.

Кеңестік дәуірдің ықпалымен қазақ елі 70 жыл бойы жыл басы – Наурызды емес, күнтізбенің жаңаратын күні – Жаңа жыл мерекесін тойлауды әдетке айналдырғаны да бәрімізге аян. Ел тәуелсіздігін алып, етек-жеңімзді жинағалы 28 жыл өтсе де, сол әдеттен әлі күнге арыла алмай келе жатқандаймыз. Себебі, еңбектеген баладан еңкейген қартқа дейін маңызды мерекелер қатарына Жаңа жылды жатқызады. Бұл күн әсіресе балабақша мен мектеп жасындағы жеткіншектердің асыға күтетін мерекесіне айналғалы қашан. Себебі, олар Аяз атаны балалар тілегін орындаушы бірден-бір жан ретінде санасына сіңіріп алған. Бұларды қоя берсеңіз, Жаңа жыл қарсаңындағы түрлі мерекелік кештерде «Аяз ата, Ақша қар» деп дауыстап шақырып, солармен маз-мейрам болып биге бастатын үлкендерден не сұраймыз? Тіпті, әр мекемелер мен түрлі

ғимараттар маңдайшаларына «Жаңа жылдарыңызбен» деген жазуды жылтыратып ілуді күні бұрын бастап кетеді.

Елімізде Жаңа жылға деген дайындықтың бір ай бұрын басталу мәселелері жыл сайын қызу талқыға түссе де, қаладағы түрлі мекемелер ғимараттарын безендіруден өзара сайысқа түсіп, мықтыларын анықтауды тоқтатқан емес. Соның кесірінен қазақ үшін ең маңызды мереке саналатын Тәуелсіздік күні Жаңа жылдық жылтырақтың бір тасасында қалатын. Тек соңғы бірнеше жылда 16 желтоқсан өткеннен кейін ғана шырша шамын жағу тапсырылған. Дегенмен, тек қала шыршалары мерекеден соң құрылғанымен, халықтың қызу дайындығы ерте бастан басталып кетеді.

Ал Наурыз ше? Наурызға деген дайындық мүлдем басқаша. Наурыз туралы сөз бола қалса, көпшіліктен «Наурыз – ұлттық мереке» дегеннен артық жауап ала алмаймыз. Ал сол ұлттық мейрамымызға деген

қызу дайындықты көру тіптен мүмкін емес. Себебі, Наурыз мерекесі оларға тек әкім-қаралар үшін арнап тігілетін қазақ үйлер мен арнайы «комиссия» тексеріп кеткеннен кейін жинала бастайтын «қойылым» ретінде ғана елестейтін сияқты. Шапан киіп, наурыз көжеге тойып қана қайтатын үйреншікті бір науқанға айналып кеткендей.

Қазірдің өзінде өз-Наурызға небәрі 10 шақты күн ғана қалғанымен, мерекелік көңіл-күй былай тұрсын, қала көшелерінде Наурыздың нышаны да байқалмайды. Жаңа жылда жарыса жазатын баннерлер мен мекеме маңдайшаларынан «Наурыз құтты болсын» деген бірде-бір құттықтауды байқай алмай келеміз. Қазақ халқы үшін басты мереке, жаңа жылдың бастауы – Наурыз елеп-ескерусіз, тасада қалып барады. Неге?

Л. АЙДЫНҚЫЗЫ.

ЖЕҢІМПАЗДАР МАРАПАТТАЛДЫ

ынша ұйымдастырылған байқауға еліміздегі барлық облыс, аудан, аймақ, ауылдардан оқушылар қатысты. Олардың еңбектерін арнайы құ-

рылған қазылар алқасы сарапқа салды. Аталмыш байқауда үздік деп танылған жүлдегерлердің қатарында Алматы облысының да қос шәкірті бар. Олар Көксу ауданына қарасты Қ.Жапсарбаев атындағы мектептің 10-сынып оқушысы Меруерт Қойшы мен Талдықорған қаласындағы №28 ІТ мектеп-лицейінің 4-сынып оқушысы Алаш Мұхитұлы.

«Jetisy Media» ақпараттық алаңында ұйымдастырылған салтанатты кеште облыстық «Жетісу» телеарнасының продюсері Гүлжан Қызайбай байқауда орын алған оқушыларды құттықтап, жүрекарды лебізін білдірді.

Мұнан соң «Үздік мақала» номинациясы бойынша бірінші орын алған Меруерт Қойшы мен «Үздік жүргізуші» номинациясы бойынша бірінші орынды иеленген Алаш Мұхитұлына Түркітілдес журналистер қорының ар-

найы дипломын, жүзден оза шапқан қос шәкірттің ұстаздары Анар Жекебаева мен Майра Байболатоваға қор президенті Нәзия Жоямергенқызының атынан жолданған Алғыс хатын табыстады.

«Кез келген мемлекеттің жарқын болашағы жастардың қолында. Сауатты, білімді, мейірімді де патриот жастар қалыптастыру – аға буынның міндеті. Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың ұсынысымен 2019 жыл «Жастар жылы» деп бекітілген еді. Осыған орай Түркітілдес журналистер қорының оқушылар үшін осындай керемет байқау өткізгеніне ризамыз. Және осы байқауда біздің ауданның оқушысы, шәкіртімі жүзден жүйрік шығып, бірінші орын алғаны қуанышты жайт. Ұстаз үшін оқушысының осындай марапат алуының орны айрықша, салмағы да басым. Шынымды айтсам, мерейің одан сайын үстем болып, ерекше шаттыққа бөленеді екенсің...

«Ұстаздық еткен жалықпас, үйретуден балаға», –

демекші, дарытқан білімің мен берген тәлім-тәрбиенді, тәжірибеңді шәкірттерің өз санасына сіңіріп, осындай жетістікке жетіп жатса, ұстазға бұдан биік марапат бар ма?! Сондай-ақ, біздің де еңбегімізді елеп, Алғыс хатпен марапаттаған «Түркітілдес журналистер қоры» ҚҚ президенті Нәзия Жоямергенқызына да шексіз алғысымды білдіремін», – дейді ұстаз Майра Байболатова.

Байқудың басты мақсаты – болашақ ұрпақты алға ұмтылдыру, дем беру. Айта кетейік, «Жас журналистер байқауы-2020» биыл қазақтың ұлы ақыны – Абай Құнанбайұлының 175 жылдық мерейтойының құрметіне арналмақшы.

С. НҮСПІ.

АУДАН ТЫНЫСЫ

КЕЗЕКТІ ОТЫРЫС

«Nur Otan» партиясы Ескелді аудандық филиалы Партиялық бақылау комиссиясы және Ескелді аудандық филиалы жанындағы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі қоғамдық кеңесінің кезекті отырыстары өткізілді.

Ескелді аудандық филиалы жанындағы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі қоғамдық кеңесінің күн тәртібінде «Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу жолдары» бойынша аудандық полиция бөлімі қызметкерлерімен кездесу ұйымдастыру мәселесі талқыланса, ал партиялық бақылау комиссиясы «Нұрлы жер» мемлекеттік бағдарламасы аясында Ескелді ауданында атқарылып жатқан жұмыстар туралы құзырлы мекеме басшысының және «Nur Otan» партиясы мүшесінің әдеп кодексін бастауыш партия ұйымдарында сақталуы туралы Алдаберген, Жастар, Жардем БПҰ төрағаларының есептерін тыңдады.

Бұл отырыстарға аудандық мәслихаттың депутаттары, партиялық бақылау комиссиясының мүшелері, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі қоғамдық кеңесінің мүшелері, партия филиалының қызметкерлері, бастауыш партия ұйымының төрағалары қатысты.

Талқыланған мәселелер бойынша тиісті қаулылар қабылданды.

Ш. ХАМИТОВ.

ҚЫЛМЫС

КҮДІКТІ ҚОЛҒА ТҮСТІ

Халықаралық іздеу жарияланған «ESTATE Ломбард» ЖШС директоры ұсталды. Қазақстан полициясының сұратуы бойынша күдікті Қырғыз Республикасында тұтқындалған.

«ESTATE Ломбард» ЖШС директоры Әсет Ысқақовқа іздеу осыдан бір ай бұрын жарияланған болатын. Қаржы пирамидаларын ұйымдастырды деген күдікке ілінген ол осы уақытқа дейін Бішкекте жасырынып жүріпті. Polis.kz сайтының мәліметінше Ысқақов Қырғызстанға ақпан айында өтіп кеткен. «Қазақстандық және Қырғыз полициялерінің өзара іс-қимылының нәтижесінде іздеуде жүрген Ысқақов көрші елде ұсталып, Бішкек қаласының уақытша ұстау изоляторына қамалды. Қырғыз Республикасының құзыретті органдарына оны Қазақстанға экстрадициялауға материалдар жіберілді», – делінген ақпаратта.

Қазіргі таңда жұртты алдап елден қашып кеткен барлық үш компанияның басшысы қамауда. Жедел-тергеу шараларының нәтижесінде полиция жалпы 17 күдіктіні ұстады. Ішкі істер органдары «Гарант 24 Ломбард» ЖШС, «ESTATE Ломбард» ЖШС және «Выгодный займ» ЖШС-нің қаржы пирамидасының басшыларына қатысты сотқа дейінгі тергеу жұмыстарын жалғастыруда. Бұған дейін 27 ақпанда Қазақстан ІІМ-нің сұрауы бойынша Молдова Республикасының Кишинев қаласында тәртіп сақшылары «Гарант 24 Ломбард» ЖШС құрылтайшысы Аслан Мырзабековті қолға түсірген. 28 ақпанда Қазақстан мен Ресей шекарасында «Выгодный займ» ЖШС құрылтайшысы Жанболат Есіркепов ұсталған болатын.

Айта кету керек, көптеген қазақстандық осы компанияларға салым салып алданып қалғаннан кейін іс қозғалған. Алданғандар қатарында өнер адамдары, құқық қорғау қызметкерлері мен басқа да танымал тұлғалар болған.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

КӨШІ-ҚОН

ҚАЗАҚСТАННАН ШЕТЕЛГЕ КЕТУШІЛЕР САНЫ АРТҚАН. ӨТКЕН ЖЫЛДЫҢ ӨЗІНДЕ ЕЛДЕН 45 МЫҢНАН АСА АДАМ КӨШІП КЕТКЕН.

ЕЛДЕН КЕТУШІЛЕР КӨП

Мамандар бұл үдерісті демографиялық көрсеткіші төмен Қазақстан үшін алаңдайтын жағдайға балап отыр. 2019 жылдың қаңтар-желтоқсанында Қазақстанның ішкі көші-қон көрсеткіші 1,1 миллион адамға жеткен. Бұл оның алдындағы жылмен салыстырғанда 25,6 пайызға артқандығын көрсетті. Елден сыртқа кетіп жатқандар келушілерге қарағанда бірнеше есе көп. Өткен жылы 12,26 мың адам келсе, есесіне, 45,2 мың адам Қазақстаннан көшіп кеткен. Сарапшылардың мәліметінше, елге 1,7 мың бала, 9,5 жасөспірім және 1,1 мың жұмысқа қабілетті азамат пен зейнеткер келген. Одан бөлек, 11,7 мың бала мен жасөспірім, 31,5 мың жұмысқа қабілетті адам мен 2,1 мың зейнеткер елден көшіп кеткен. Кетушілердің көбі Ресейге бет түзеген. Қалғандар алыс-жуық еуропа елдеріне кеткенді жөн санапты. Шетке кетушілердің көп бөлігін елдің солтүстік өңірлерінде тұратындар

құраған. «Ұлт бойынша елге көбіне 7 мың қазақ, 301 қарақалпақ ұлтының өкілдері келген. 32,8 мың орыс, 3,2 мың неміс және 3 мың украин елден көшіп кеткен», – дейді дейді сарапшылар.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

ҮЙІРМЕ

Талдықорған қаласындағы Оқушылар сарайында «Сәнді қолөнер» үйірмесі бірнеше жылдан бері жұмыс істеп келеді. Қолөнерге қызыққан оқушылар түрлі бұйым жасап, байқауларға қатысып, алдыңғы орындардан көрініп жүргенінің өзі үлкен жетістік.

СҰЛУЛЫҚ – ТАЗАЛЫҚТАН БАСТАЛАДЫ

Қазіргі таңда оқушылар сабақта өздері сабын қайнатумен айналысып жүр. Жеткіншектер эфир майларын және түрлі қоспалар қосу арқылы әртүрлі пішінде табиғи сабынды жасап шығарады.

Оқушыларды сәндік қолданбалы ұлттық өнерге баулуға, ұлтымыздың ғасырлар бойы жалғасып келетін шеберлігін меңгеруге, іскерлікке тәрбиелеуге, еңбекке деген қабілетін дамытуға ұстаздар қауымы көп септігін тигізуде. Осыған орай, халқымыздың ежелден пайдаланатын қара сабынын да болашақта жасап шығарсақ деген мақсат бар. Бұл өнімнің шипасын айтпасақ та көпшілік оның қаншалықты адам

ағзасына пайдалы екенін біледі. Алдағы уақытта осы қазақ сабынын отандық өнім етіп шығару біздің басты мақсатымыз. Бұрындары сабынды қолдан қажеттілік үшін ғана жасаған болса, қазір бұл адамдарға қуаныш әкелетін өнердің бір түріне айналды. Қазір оқушыларым түрлі-түсті, әртүрлі пішінде заманауи сабын жасаудың қыр-сырын меңгеріп келеді. Бұл экологиялық таза өнім. Оның негізі – сабын. Оған глицерин, эфир майын, түрлі шөп қосып көп тәжірибе жасадық. Мұндай сабындарды косметика тұрғысынан да пайдалануға болады. Қолдан жасалған сабынның сыртқы пішіні де тартымды әрі өзгеше болып тұрады.

Үй жағдайында сабын қайнату – өте жағымды және шығармашылық үрдіс. Себебі, сіз оған өзіңіз қалаған қоспаларды қосып, ерекше етіп дайындай аласыз. Тіпті, өзіңіз жеке құрам ойлап тауып, дайын өнімге кез келген түсті араластырып, ерекше пішінде жасауыңызға да болады.

Сабын қайнату өркімге де ләззат сыйлайтыны сөзсіз. Байқағаныңыздай, сабын дайындау соншалықты қиын емес. Бірнеше рет жасап көргеннен кейін табиғи сабынның қосқабатты, аралас, түрлі-түсті түрлерін жасай аласыз. Пайдалы, табиғи өнім жақындарыңызға керемет сыйлық болары анық.

Нұргүл НЫҒМЕТЖАНОВА,
Оқушылар сарайының қосымша
білім беру педагогы,
«Сәнді қолөнер» үйірмесінің жетекшісі

РАЗВИТИЕ ИНСТИТУТА

ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ СОГЛАШЕНИЕ

Сегодня органы военной прокуратуры и уголовного преследования наработали определенную практику по новеллам Уголовно-процессуального кодекса Республики Казахстан (далее — УПК), в том числе по заключению процессуальных соглашений в форме сделки о признании вины.

В целом анализ правоприменительной практики показывает положительные результаты применения данного института, призванного способствовать рациональному решению задач и целей уголовного процесса, а именно связанных с ускорением процедуры и снижением волокиты, что в свою очередь способствует уменьшению количества жалоб участников процесса, и в целом позитивно отражается на имидже правоохранительных органов.

Всего за 2019 год в органы военной прокуратуры поступило 21 ходатайство подозреваемых, о заключении процессуального соглашения в форме сделки о признании вины, по результатам рассмотрения которых удовлетворено 16 или 76%.

Указанные цифры свидетельствует, что практика отказа военными прокурорами в удовлетворении ходатайств о заключении процессуального соглашения в форме сделки о признании вины является минимальной.

При этом основанием отказа служат объективные причины, такие как, отказ самих подозреваемых в связи с несогласием с квалификацией деяния или размером наказания, о котором будет ходатайствовать прокурор перед судом, отказ потерпевших в связи с отсутствием возмещения ущерба и т.д.

Следует отметить, что сама процедура заключения процессуального соглашения достаточно четко регламентирована законом,

поэтому на практике в этом отношении каких-либо проблемных вопросов не возникает.

Заключение процессуальных соглашений в форме сделки о признании вины осуществляется в соответствии с требованиями главы 63 УПК, а именно по соответствующим категориям преступлений (небольшой, средней, тяжким) и с соблюдением обязательных условий, предусмотренных статьей 613 УПК.

Вместе с тем анализ показывает о наличии некоторых проблемных вопросов связанных с заключением процессуального соглашения в форме сделки о признании вины и последующим рассмотрением в согласительном производстве.

Как правило, прокурорами после заключения процессуального соглашения в форме сделки о признании вины уголовное дело незамедлительно направляется в суд для рассмотрения в согласительном производстве, с наработанной доказательственной базой.

При этом направление уголовного дела в

орган досудебного расследования для сбора дополнительных доказательств после подписания процессуального соглашения не практикуется (часть 1 статьи 617 УПК).

Следует учесть, что в соответствии с частью 2 статьи 614 УПК подозреваемый (обвиняемый) вправе отказаться от процессуального соглашения на любой стадии уголовного процесса до удаления суда в совещательную комнату.

Последствиями принятия такого решения является возврат судом уголовного дела прокурору в связи с отсутствием оснований для применения согласительного производства, и необходимости проведения расследования в общем порядке.

Однако в силу как объективных, так и субъективных причин в ходе дополнительного расследования могут возникнуть трудности по сбору доказательств имеющих значение для дела (отсутствие исходных данных либо материалов для проведения судебных экспертиз,

уничтожение вещественных доказательств, в том числе умышленное и т.д.)

В результате недостаточная доказательственная база может воспрепятствовать направлению уголовного дела в суд в общем порядке, либо послужить основанием для вынесения оправдательного приговора.

Аналогичная ситуация при рассмотрении уголовного дела апелляционной инстанцией.

Согласно части 4 статьи 627 УПК, приговор суда по делу, рассмотренному в согласительном производстве, может быть обжалован осужденным и его защитником в общем порядке.

При этом апелляционной инстанцией собранные по делу доказательства исследуются в полном объеме, не принимая во внимание, что многие следственные действия в ходе досудебного расследования (в том числе различные судебные экспертизы, очные ставки, опознания, выемки, обыски и т.д.) не проводились в силу самого заключения процессуального соглашения.

В связи с этим, полагаю прокурорам необходимо каждое уголовное дело, поступившее с ходатайством о заключении процессуального соглашения, рассматривать через эту призму, и шире практиковать направление уголовного дела в орган досудебного расследования, для сбора и закрепления максимальной доказательственной базы.

Ж. БАКАЕВ,
военный прокурор Талдыкорганского гарнизона, майор юстиции

ПРИЁМ
В ДЕЛОВОЙ ОБСТАНОВКЕ

вис по оказанию государственных услуг гражданам с нарушениями слуха и речи. Теперь этим людям квалифицированный специалист жестового языка будет предоставлять сурдоперевод в режиме реального времени со специального дублирующего монитора. Теперь лица с нарушениями слуха и речи, обратившись в льготное окно ЦОН, смогут получить услугу с помощью онлайн сурдопереводчика, который в режиме реального времени расскажет, как получить тот или иной документ на языке жестов.

В новых механизмах оказания АСП особое внимание будет уделено поддержке детей из малообеспеченных семей, для которых с нового года внедрен гарантированный социальный пакет.

Гарантированный социальный пакет будет двух видов. В зависимости от возраста ребенка. Для детей от года до 6 лет предусмотрены продукты и товары бытовой химии, которые включают зубную пасту, щетку для ребенка, стиральный порошок, хозяйственное, туалетное мыло, будут предоставляться один раз в квартал. Продуктовые товары включают в себя различные крупы, пюре, соки, молоко и так далее. Продуктовые наборы дети будут получать ежемесячно. Детям от 6 до 18 лет предусматривается другой пакет — бесплатное питание в школе, льготный проезд на городском маршруте, обеспечение школьной формой и школьными принадлежностями один раз в год.

Прием прошел в деловой обстановке, и участники получили много полезной информации.

Ш. ХАМИТОВ.

ПОЗДРАВЛЕНИЯ

Уважаемый, чудесный коллектив Ясли-сада №7! Поздравляем вас с 8 Марта! Хотим поблагодарить от всей души, за теплоту и внимание к нашим детям!

@ 8 Марта!

Дорогая наша заведующая Мамекова Ултуар Мухамеровна, отдельное спасибо вам за группу «Солнышко». Мы рады, что попали в добрые, нежные и заботливые руки воспитателей Ермоленко Натальи Викторовны и Фираго Елены Евгеньевны, а также замечательной няни Узевой Сандугаш Темерхановне. Вы, дорогие наши воспитатели, стремитесь сделать из наших детей полноценных личностей, активных участников детского коллектива, воспитываете их быть честными, добрыми, открытыми и заботливыми. Вы учите малышей дружить и уважать друг друга, творить и фантазировать, ценить прекрасное, любить свою семью и свою Землю. Всё это благодаря профессионализму и опыту, приобретенному за многие годы работы с детьми. Знания психологии ребенка, постоянное саморазвитие в профессиональной сфере просто незаменимы в профессии воспитателя.

От родителей «Спасибо!» вам сегодня говорим, За любовь и доброту, от души благодарим!

Любимые наши воспитатели и нянечка, еще раз сердечно поздравляем с нежным праздником весны — женским днем!

От РОДИТЕЛЕЙ

ФЕЙКИ О КОРОНАВИРУСЕ

Коронавирус — опасная болезнь китайского происхождения. На сегодня, эта эпидемия является самой волнующей инфекцией XXI века. Мир в замирании ждёт всё больше новостей: дабы принять меры, чтобы обезопасить себя и близких от недуга. В связи с чем, появилась различная информация на эту тему. Но всё ли из этого, правда? И так, представляем вашему вниманию топ 3 фейка (неправдивая, вымышленная информация, ложь) про Коронавирус:

1. Китайцы массово принимают ислам

Недавно в WhatsApp мессенджерах распространилось видео с применением: «Срочная новость, на первом

канале Китая! 20 миллионов китайцев приняли ислам, после коронавируса, так как было установлено, что мусульмане не болеют этим вирусом».

Заявляем — это не правда. Китайцы не принимают массово ислам. Более того, как «у вора нет национальности», так и болезнь не выбирает кого постичь: мусульманина или человека другой веры.

Что касается видео, оно было сделано в 2019 году во время Айт намаза, празднования Ид-аль-Фитра. Это происходило в городе Иу (Китай). А люди, это мусульмане с разных стран, прибывавшие в городе на это время.

2. Из-за коронавируса в Китае уничтожают домашних птиц и свиней

Полуправда. Действительно, в Китае на самом деле упомянутая фауна, была массово уничтожена. Совершилось это из-за АЧС (африканской чумы свиней) в 2018 году, тогда истребили более 8 тысяч. Что касается домашних птиц (более 17 тысяч), это событие происходит в текущем году. Дело в том, что после вспышки коронавируса, в китайской провинции Хунань, был зафиксирован рост высокопатогенного птичьего гриппа H5N1. Так как он охватил огромные масштабы, и

является опасным для человека, власти приняли меры для предотвращения распространения заражения.

3. В Казахстане бывший министр здравоохранения, советует есть чеснок против коронавируса

Это заявление — ложь. На самом деле доктор медицинских наук, экс-министр Жақсылық Досқалиев таких советов не давал. В голосовом сообщении с якобы его голосом говорится: «Утром натощак нужно съедать чеснок. Так можно предотвратить болезнь». Нынешний министр Елжан Биртанов полностью опровергает данное высказывание.

Впредь советуем не верить каждой новости, если она не из официального источника. Также, не удостоверившись в правдивости, призываем не распространять ложную информацию, а проверять её, дабы не сеять смуту среди населения!

Алина ГАТУНОК

НЕ ВЕРЮ!

ЭКОНОМИКА

МҰНАЙ ҚҰЛДЫРАП, ДОЛЛАР ДОМАЛАП, ТЕҢГЕ ТЕҢСЕЛДІ

«Өзім өлейін деп жүрсем, өлген әкем түсіме кіріпті» деген екен баяғыда біреу. Сол бейбақ айтпақшы, Қытайдан шыққан коронавирус инфекциясы әлем елдерін сарсаңға салғанымен қоймай, экономикасын да шайқалтып жіберді. Жұқпалы індеттен сақтану шараларын қолға алған барлық мемлекет шекарасын тарс жауып, аспан асты елімен барыс-келісті, саудасаттықты күрт үзді.

Алайда ауыздықтауға көнбей тұрған кесел ауызын айға білеген АҚШ, Жапония, Корей, Италия, Иран мен Сауд Арабиясы сынды мемлекеттерге тарап үлгерді. Жұмыр жердің бетін мекен еткен пенделердің қорқыныш-үрейіне айналған кесапат жайлы күнде суық хабар еститін болдық. Онсыз да «шықпа, жаным, шықпа» деп қалт-құлт етіп тұрған Қазақстан үшін бұл жығылғанға жұдырық болды. Тәуелсіздік алғалы отыз жыл болса да әлі күнге дейін тек шикізатқа тәуелді қазақ елі үшін мұнай бағасының 30 пайызға құлдырауы,көкқағаздың құны артып, теңгенің теңселуі қауіп пен қатерді ұлғайтты. Мұрттарын балта шаппайтын бай-манаптар болмаса, қарабазар жағалап, болмаса күндік жұмысқа жалданып жүрген кедей-кепшіктерге, болар-болмас бір жалақыға қарап отырған отбасыларға, әлеуметтік жағдайы төмендерге, зейнетақымен ғана күнелтіп жүргендерге бұл тағы да соққы болмақ. Себебі неде десеңіз, доллар домалап, теңге төмендегенде базардағы азық-түліктен бастап киім-кешектің бағасы тағы да күрт өседі. Үкімет бақылауды күшейтіп, мың жерден шара қолданамыз десе де нарықтық жүйеге біз қарсы тұра алмаймыз дейтін қырық сылтауларын қайталауы бек мүмкін.

Наурыз айының басының басында доллар құны 382,05 теңге болған еді. 9 наурызда Нұр-Сұлтан қаласында 395 теңге, шырлайлы Шымкентте 397, Алматыда 398, Алматы облысының орталығы Талдықорғанда 397 теңгеден сатылды. Интернет желісінен алынған пікірге құлақ түрсек, белгілі экономист Гүлдана Сермеханова: «Бұл – Қазақстан үшін жағымсыз жаңалық. Мұнай арқылы Қазақстан экономикасын әр тараптандырып елдің жағдайын көтеріп

отыратын» дейді. Гүлдана ханым айтқандай, Қазақстанда Менделеев кестесіндегі 109 элементтің 70-ке жуығының мол қоры болса, оның 60-тан астамы өндіріледі. 6 мыңға жуық пайдалы қазбалардың кен орындары бар екен. Өзегінді өртеп, өкінішінді өршітетіні осы қазба байлықтардың ішіндегі қара алтынды өңдейтін кәсіпорындарды ашпай тек шикізатты сатумен айналысқанымыз бас шайқап, бармақ шайнатады. Ол ол ма, қоғам белсендісі инженер-технолог Бекболат Қаржанның пайымдауынша, мемлекеттің бюджеті де шикізаттың ресурстарына байланған. «Ол болмаса, бюджет жетіспейді. Шетелдік инвесторлармен бөліскеннен қалған үлесін халыққа бұйырады» дегені ащы шындық.

«Алтын сандықтың» үстінде отырып, өз байлығың өзіңе жетпейді. Жер көлемі жағынан әлемде 9-шы орын алатын Қазақстанда жер-ананың төсін еміп күнелткен шаруалар мен диқандар үшін де жанар-жағармай бағасы бас ауыртып, балтыр сыздатады. Байлық бар, ұқсату жоқ. Сауын сиыр сауғандай сауып алып, сүтін пісіріп, қаймақ қылып, май шайқамай, шикідей сатып күнелткен Қазақстанның төл теңгесі АҚШ-тың көк қағазының қолына су құюмен келеді. Неге десеңіз, жоғарыда айтылған 6000-ға жуық пайдалы қазбалардың қызығы мен шышығын инвесторлар мен ат төбеліндей байлардың көріп жүргенін елдің бәрі біледі. Тым құрыса шұлық өндіретін зауыт та жоқ. Осыдан кейін төл теңге төңселмегенде қайтеді?!

2009 жылы бір доллардың құны 150 теңге болған. 2014 жылғы девальвациядан кейін доллар 185 теңгеге өсті. Қазақстан 2015 жылы теңгені еркін айналымға жіберіп, валюта бағамын реттеп отырудан бас тартты. Осыдан соң көк

қағаз 350 теңгеден 394 теңгеге шарықтады. Енді оны сатып алу 397-ге көтеріліп отыр. Ұлттық банк валюта бағамын ұстап тұруға миллиондаған доллар қаражат жұмсап, валюта нарығындағы тұрақтылықты сақтау үшін түрлі шаралар қабылдайтынын айтуда. Енді доллардың өскенін базардағы саудагерлер мен екі ортадағы делдалдар тиімді пайдаланады. Ол айтпаса да түсінікті. Өткен жылғы күзден бері қарай базарлардағы азық-түлік, көкөніс бағасы шарықтау шегінен асып жығылған-ды. Қыл аяғы жергілікті жерде өндірілетін көкөністердің бағасы сырттан келетіндерінің бағасынан анағұрлым жоғары болып тұр. Жергілікті билік бағаны бақылаған болып сенбі күндері арнайы жәрмеңкелер ұйымдастыруда. Бірақ, ол жерде көзбояушылықтар мен таразыдан қымқырулар барын ешкім де жоққа шығармайды. «Таспен жапалақты ұрсаң да жапалақ өледі. Жапалақпен тасты ұрсаң да жапалақ өледінің» кері. Айналып келгенде қалың бұқараға соққы болуда. Дағдарыстың дауылынан хабардар болған мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы шенді-шекпенділердің бәрін жиып, жедел жиын өткізді. Қара алтының құлдырауы, доллардың шарықтауы, ел экономикасының шатқаяқтауы, кесапатқа айналған коронавирустың бір бүйірден шаншудай қадалуы, тек шикізатты сатып, тізесі қалтырап тұрған Қазақстанды қабырғадан қадалған найзадай түйреуде. «Осы бағытта теңгенің айырбастау бағамын қорғау қажет» деген Мем-

лекет басшысы Ұлттық банк төрағасы Ерболат Досаевқа тапсырмалар жүктеді. Экономиканың күре тамыры мұнайға қатысты ОПЕК+ отырысының қатысушылары мұнай өндіруді қысқарту бойынша бір мәмілеге келе алмады. Мәселен, көрші Ресей өндірудің міндетті ұсынысынан бастартты. Сауд Арабиясы әлемнің барлық өңірі үшін өздері өндірген мұнай бағасын төмендету және мұнай өндіру тәулігіне 9,7 миллион баррельден 12 миллион баррельге дейін ұлғайтуға дайын екендіктерін мәлімдеді. Бұл дегеніңіз мұнайдың әлемдік бағаларын айтарлықтай төмендетуге алып келеді,– дейді сарапшылар. Осы жылдың 9 наурыздағы сауда-саттық ашылған кезден SNP 500 индексі 7 пайыз төмендеді, одан кейін сауда-саттық уақытша тоқтатылды деген Ерболат Досаев өткен жылы дефицитпен жабылған төлемдік баланс биыл теңге курсының төмендеуіне және инфляцияның жоғарылауына әкелуі мүмкін екенін айтты. Үкімет отырысында. Демек, әлемдік нарықтағы баға үшін бақталас майданы басталды. Экономикалық қиындықтар туындайтыны хақ! Әлемді ашса алақанында, жұмса жұдырығында ұстап тұрған АҚШ-тың доллары доң айбатын біз тәуелсіздік алған

жылдардан бастап көрсетіп келеді. Тек бізге ғана емес, көрші Ресейді алқымнан алып түрлі станциялар салып буындырып тастағалы қашан. Өнім өндіруден, кәсіпорын ашудан, қай мемлекетте шықан өнімдердің көшірмесін айна қатесіз жасай қоятын Қытай мемлекеті де өздерінен тараған инфекциядан танауын тасқа соққан балықтай сансырап қалды. Оларда да экономикалық құлдырау. «Бір қарын майды бір құмалақ шірітіпті» демекші, коронавирустан басталған тоқырау ғаламшардың бәрін шарпып, әлеуметтік экономикалық дағдарыстарға алып келуде. Бір ғана мұнай емес, металл бағасының құлдырағаны белгілі. Үкімет отырысында экономика министрі Руслан Дәленов мұнайдың бір баррелі 34 доллардан сатылғанын, әлемдік тауар нарықтарында мұнай мен металдар бағасы едәуір төмендегенін тілге тиек етті. Сондай-ақ, мырыш16%, мыс 12%, темір кені 4%, фепроқорытпалар 1,2% арзандағанын айтты. Өмір үшін жанталаста әлемдегі дағдарыс қазақстандықтарды басынан сыйпай қоймасы айдан анық. Қалың бұқараны осы дауылдан аман алып шыға ала ма, жоқ па, ол Үкіметке сын!

Айтақын Мұхамәди

СІЗ НЕ ДЕЙСІЗ?

«ОН ҮШТЕ ОТАУ ИЕСІ»

десек те...

Қазақ отбасындағы маңызды қызметтердің бірі саналатын тәрбие мәселесінде жанұяның алтын қазығы, болашақ ана – қыз бала тәрбиесіне барынша көңіл аударылғаны айдан анық. Ертеден жалғасын тауып келе жатқан ата дәстүр мен саналы тәрбие бүгінгі таңда қаншалықты ұштасып жатыр? Салт-дәстүріміз бен өдет-ғұрпымызды ауызша дәріптеп жүргенімізбен, отбасындағы қазақы тәрбие қандай дәрежеде жүргізілуде? Басқасын былай қойғанда, күні көше ғана 3-сынып оқушыларына жыныстық қатынас туралы айтылуы тиіс деп ұрандатқан мамандар пікірі мен біздің сан ғасырлар бойы сақталып қалған салт-санамыз үйлесім таба ма? Бұл жаңашылдықты бүлдіршіндер қалай қабылдайды? Ата-ана мен ұстаздар қауымы бұл турасында қандай ойда? Осы сауалдарға жауап іздеп көрген өдік.

түрлі көзқарас қалыптасып, басылымдарда түрлі пікірлер жарыса жазылуда. Мәселен, белгілі ардагер ұстаз, Еңбек Ері, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері Аягүл Мирзозова «Abai.kz» ақпараттық порталына берген сұхбатында балаға

ерте жастан жыныстық қатынас туралы айтудың қажеті жоқтығын, керісінше ұлттық тәрбие берілу керектігін айтқан.

– Қазір мектепке ана сабақты енгізу керек, мына сабақты енгізу керек дейді. Бірақ,

сол топырлап енген сабақтардан пайда көріп жатқанымыз шамалы. Сосын балаға жыныстық сауат туралы көп айтып, неғұрлым тыйымды көп жасасаң, бала соғұрлым соған ынтық болады-ау деймін. Бұл мәселені үшінші класстың баласы әрине қабылдамайды. Оған қызық көрінуі мүмкін. Бірақ, менің ойымша, балаға ерте бастан ондай дүниені айту – пайда бермейді керісінше, баланы бұзады, – дейді ол өз пікірінде.

«Балаға берілетін тәрбие отбасынан бастау алуы керек» дегенді №23 орта мектебі директорының оқу ісі жөніндегі орынбасары Қарғаш Асылбекова да алға тартып отыр.

– Қарыштап дамып келе жатқан қазіргі заманда ұл бала болсын, қыз бала болсын жыныстық қатынастың салдары және ерте жүктілік пен жасанды түсіктің денсаулыққа зияны туралы білгені абзал. Дегенмен, мұндай жағдайлардың алдын алуды бастауыш сынып балаларынан бастағанды жөн деп есептемеймін. Керісінше, бұл жастағы қыз балаларға анасы тарапынан көп көңіл бөлінуі және ақыл-кеңестер айтылуы қажет. Ал ұстаздар қауымы 5-6 сыныптан бастап ұл және қыз балалар арасында жеке-жеке әңгімелер ұйымдастырып, медициналық қызметкерлермен кездесулерде түйткілді мәселе турасында сөз қозғаса жасөспірімдер түрлі қателіктерге ұрынбас еді, – деп сөзін түйіндеді ұстаз.

Бастауыш сынып оқушыларын ерте жастан ересек өмірге дайындауды ата-аналар қауымы да құп көрмейтінге ұқсайды. Себебі, ата-аналар тарапынан айтылған бірнеше пікірдің барлығы дерлік ерте жастан бастап баламен анайы дүниелер туралы әңгіме қозғауға қарсы. «Алдымен отбасындағы тәрбие мықты болуы керек» – дейді олар.

P.S. Ықылым заманнан бері «он үште отау иесі» деп танып, бұл жасқа келгенді азамат болдыға балап, бір шаңырақтың жүгін арқалатқан. Дегенмен, бұрынғының бұл көрегенділігін алға тарта отырып, он үшке толмаған бүгінгі жасқа ерте бастан интимдік мәселелер турасында әңгіме айтудың өзі қазақылығымызға жат қылық. Жастар арасында жиілеп кеткен мұндай қауіп-қатердің алдын аламыз деп жүріп, көңілінде ешбір кіршік жоқ балғын балалардың санасына «біртүрлі» тәрбиені ашықтан ашық жеткізу арқылы қауіп-қатерді көбейтіп алмасақ игі еді.

Лина АЙДЫНҚЫЗЫ

ДЕНСАУЛЫҚ

КОРОНАВИРУСКА КАРСЫ ШАРАЛАР

немесе індет те міндет жүктейді

Өткен жылдың соңын ала Қытайда тараған коронавирус қазір алты құрлықтың жүзден астам елінде жүз мыңдаған адамнан анықталды. Ғалымдар оған ғылыми айналымдағы COVID-19 атауын берді. Жедел тарқалмалы түрде жұғатын аталмыш вирустың Қытайда беті қайтқанымен, басқа елдерде таралу деңгейі азаймай тұр. Әсіресе, еуропада. Күні кеше ғана Моңғолиядан бір адамның осы вирус түрімен ауырғаны анықталды. Бұрын, қауіптілігі жоғары Қытай, Иран, Корея сынды Азия елдері болса енді оған еуропаның қақ төріндегі Италия қосылды. Жай қосылған жоқ, ауырғандар мен өлгендер санынан Қытайдан кейінгі орынға жайғасты.

Қазақстан билігі қауіпті дерттің ел аумағында жоқ екенін мәлімдеді. Бірақ, таралу қаупінің бар екендігін жоққа шығармады. Елдің бас санитары Жандарбек Бекшин осыған байланысты арнайы мәлімдеме жасады.

– «Біздің болжамымыз бойынша елімізде 11-16 наурызда коронавирус тіркелуі мүмкін. Бірақ бұл – болжам. Бір апта ілгері не кеш. Коронавирус анықталса, бірден арнайы шараларды

қабылдаймыз. Біз вирустың кірмейтініне көпіндік бере алмаймыз. Себебі вирус жануар емес, оны бір жерге қамап ұстап алмайсың», – деді. Бір апта ілгері, не кейін деген бас санитардың сөзі жұрттың екіұдай пікірін тудырды. Соған орай, ресми билік алыпқашпа сөздер мен арандатушыларға ермеуге шақыруда. Аз уақыт бұрын коронавируска байланысты жалған ақпарат таратқан талғарлық азамат жауапқа тартылған болатын. Үкімет елде аты жаман дерт тарала қалған жағдайда барлық шараны қолға алғауа өзір. Бас санитар Жандарбек Бекшин мектептер мен оқу орындары қажет болған жағдайда қашықтықтан оқыту тәсіліне көшетінін айтты. Сөзіне сенсек, білім министрлігі аталған жағдай бойынша арнайы әзірлік жұмыстарын қолға алған.

– «БҒМ мемлекеттік орта, колледждер және ЖОО-ларды бақылауға алады. Оларда тиісті ұсынымдар дайын... Егер мектептерде дистанциялық оқуға техникалық жабдық

болса және тиісті министрлік сондай үкім шығарса, олар дистанциялық оқуға көше алады», – деді.

Алматы облысы індет ошағы қытаймен шекаралас жатқан аймақ. БАҚ коронавирустың бізге ең жақын нүктесі 140 шақырым жерде анықталғанын жазған болатын. Соған орай өңірдегі барлық өткізу бекеттерінің қызметі уақытша тоқтатылған. Қазір екіжақты алыс-беріс азайған. Бұл да өз кезегінде өңір экономикасына айтарлықтай ықпал жасауда. Облыс әкімі Аамандық Баталовтың төрағалығымен аймақта құрылған дағдарысқа қарсы ведомствоаралық жедел штабтың алғашқы отырысында осы мәселеленің де күн тәртібіне шыққанына тоқталды. Ол халықты ақпараттандырып отыру керектігін ескертті.

– «Дүрлігудің қажеті жоқ, бұрын қалай жұмыс істесек, дәл солай жұмыс жасаймыз, тек қоғамдық-саяси тұрақтылықты бақылау сияқты маңызды жұмыстардың қарқынын күшейтуіміз керек. Бұл облысқа ғана

емес, барлық аудан, қалаларға да қатысты», – деді А. Ғаббасұлы.

Қазір облыста коронавирусты анықталған жоқ. Сондықтан алаңдаудың қажеті жоқ. Соған қарамастан, алдын-алу, қарсы әрекет жоспары жасалуда. Алматы облыстық тауарлар мен көрсетілетін қызметтердің сапасы, қауіпсіздігін бақылау департаментінің басшысы Қайрат Баймұхамбетов бұған байланысты өңірде ақпараттық түсіндіру жұмыстарының қолға алынғанын жеткізді. Бұл мәселе бойынша облыстағы мекемелермен бірлескен іс-шаралар жүргізілуде. Ауру қауіптілігі жағынан жоғары елдерден келген азаматтар міндетті карантин режиміне енгізілген. Осы жайттерді ескерген үкімет «ҚР коронавирустық инфекцияның профилактика шараларын одан әрі күшейту туралы» қаулы қабылдады. Соған сәйкес, инфекциядан қатерлі елдердің категориясына сай келген азаматта ауру белгілері болмаса

карантинге алынып, күнделікті медицина қызметкерлері келіп, медициналық бақылауға алмақ.

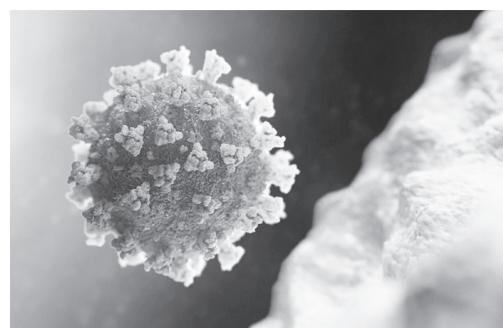
Өңірдің бас санитары жалған ақпаратқа сенбеуге шақырады. Қазір түрлі әлеуметтік желілерде вирусқа байланысты пікірлер көптеп таралуда. Егер, ақпарат расталмаған жағдайда таратушы бірден заңдық жауапкершілікке тартылмақ.

Денсаулық сақтау министрлігі коронавируска қатысты жедел желіні іске қосты. Министрлік жанынан call-орталық (1406) ашылды. Жұмыс уақытында азаматтар келесі нөмірлер бойынша хабарласа алады: +7 (7172) 72-05-49, +7 (7172) 72-01-98, +7 (7172) 72-04-93. Жұмыстан тыс немесе демалыс күндері +7 (7172) 72-01-11 нөмірі іске қосылған. Осы нөмірлерге тәулік бойы хабарласып, барлық сұраққа жауап алуға болады.

Мамандар қауіпті дерттен сақтануға ғана кеңес береді. Ол үшін

жеке бастың, отбасының тазалығы аса маңызды. Қытай зерттеушілері вирустың көбінесе ылғал, тымырсық жерлерде тез тарайтындығын анықтаған. Осы жолы індеттің өршуіне Ухандағы жаңбырлы маусымнан болған ылғал климат қатты әсер еткен. Сол үшін үйді жиі желдетіп, ішіндегі дүниелерді күн көзіне жайып, келтіріп тұру керек. Таңғы таза ауаның да пайдасы мол. Бұдан бөлек Қазақстан билігі азаматтарына шет елдерге шығуды әзірше тоқтата тұруды ұсынады. Коронавирус жұғуы мүмкін 70 -тен астам ел анықталды.

А.НАЗЫМ.

Дүйсенбі - Понедельник, 16 наурыз

ҚАЗАҚСТАН

06.00,02.50 Әнұран
06.05 «Рей бастаған құтқарушылар» мультхикая
06.25 Masele
07.00 Таңшолпан
10.00, 18.00 Т/х «Шытынаған тағдыр»
12.00 «Ниет»
14.00, 17.00, 20.00, 01.20 AQPAPAT
14.10 Т/с «Көсем»
15.10 Т/с «Өз үйім»
16.05 Апта
16.50 «100 жаңа есім»
17.15, 22.30 Т/х «Қазбат»
20.30 «Көзқарас»
20.35 «Ашық алаң»
21.30 Т/с «Көсем»
23.30 «Ниет»
01.55 «Ашық алаң»

ХАБАР

06.00, 02.00 ҚР Әнұран
06.00 «7 күн»
07.00 М/с «1001 ночь: нерасказанные истории»
07.30,16.30 «Қызық таймс»
08.40,14.50 Т/х «Өз үйім»
09.30, 19.30 Т/х «Рауза»
10.20, 21.40 Сериалт «ЛИСТОПАД»
12.00 Жаңалықтар
12.15 Тікелей эфирде «Баспанаға бағыт»
12.45 Новости
13.00 Сериал «Простая жизнь»
15.40 Концерт «Аралым – айдын шалқарым»
17.45, 23.15 Телехикая «Абдулхамид хан»
20.20 «Қортынды жаңалықтар»
20.50 «Народный контроль»
21.00 Итоги дня
00.50 «Бәсеке-2»
01.25 Драма «Мектеп»

АСТАНА

06.00, 05.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
09.50, 22.00 Т/х «Кулфи»
11.20, 21.00 Т/с «Қара ниет»
12.20, 17.20 «Қарылғаш күзет агенттігі»
13.00, 03.50 «Біреудің есебінен»
14.00 Х/ф «Я больше не боюсь»
16.20 «Қош келдіңіз»
18.00 Т/с «Сыла»
20.00, 03.00 Astana Times
23.25 Т/х «Бір болайық»
00.25 Vine Time
00.55 Сериал «Красные браслеты»
04.35 «KazNet»

ЕВРАЗИЯ

06.00,02.40 Т/х «Шиповник на обочие»
07.00 «Той заказ»
07.30 «Basty bagdarlama»
08.00 «Доброе утро»
11.00 Х/ф «Ради любви я все могу»
12.00 «QALAYYMLIVE»
15.35 «На самом деле»
16.45 «Пусть говорят»
18.45, 03.25 «Basty prime»
20.00 Главные новости
20.45, 22.50 Т/с «Такая работа»
22.00, 01.25«П@УТИНА»
00.05 Ночной кинотеатр «Комиссарша»
01.05 «Мужское/женское»

КТК

07.00 ҚР ӘНҰРАНЫ
07.05 «КТК қоржынан»
07.20 «Дау-дамайсыз»

Сейсенбі - Вторник, 17 наурыз

ҚАЗАҚСТАН

06.00,04.00 Әнұран
06.05 «Рей бастаған құтқарушылар» мультхикая
06.30, 14.00, 17.00, 20.00, 01.20 «AQPAPAT»
07.00 «TANSHOLPAN»
10.00, 18.00 Т/х «Шытынаған тағдыр»
12.00 «Ниет»
14.10, 21.30 Т/с «Көсем»
15.05 Т/х «Өз үйім»
16.10 «Жан жылуы»
16.35 «Ұлы дала ұлағаты»
17.15, 22.30 Т/х «Қазбат»
20.35 «Ашық алаң» ток-шоуы
23.30 «Niet»
01.50 Футбол. УЕФА Чемпиондар лигасы. «ЮВЕНТУС-ЛИОН» 1/8 финал. ТІКЕЛЕЙ ТРАНСЛЯЦИЯ.

ХАБАР

06.00, 02.00 ҚР Әнұран
06.00 Қортынды жаңалықтар
07.15 М/с «Клео-забавный ценок»
07.40,16.30 «Қызық таймс»
08.40,14.50 Т/х «Мәдениет үйі»
09.30,19.30 Т/х «Рауза»
10.20, 21.40 Т/х «Листопад»
12.00 «Жаңалықтар».
12.15 «Баспанаға бағыт»
12.45 Новости
13.00 Т/с «Простая жизнь»
17.45, 23.15 Т/с «Абдулхамит хан»
20.20 «Қортынды жаңалықтар»
20.50 «Новый курс»
21.00 Итоги дня
00.50 «Бәсеке- 2»
01.20 Драма «Мектеп»

АСТАНА

06.00, 05.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00,19.10 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
09.50, 22.00 Т/х «Кулфи»
11.20, 21.00 Т/с «Қара ниет»
12.20,17.20 «Қарлығаш күзет агенттігі»
13.00, 03.50 «Біреудің есебінен»
14.00 Т/с «Сын моего отца»
16.20 «Қош келдіңіз»
18.00 Т/с «Сыла»
20.00, 03.00 «Astana Times»
20.55 Потерея 777
23.25 Т/х «Бір болайық»
00.25 Вайн Тайм
00.55 Сериал «Запах ребенка»
04.35 «Kaz Net»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.40 Т/х «Когда зовет сердце»
07.00 «Той заказ»
07.15, 18.00 «Басты жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Ради любви я все смогу»
12.00 «QALAYYMLIVE»
15.35 «На самом деле»
16.45 «Пусть говорят»
18.45,03.25 «Басты прайм»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45, 22.50 Т/с «Такая работа»
22.00, 01.25«П@УТИНА»
00. 50 «Комиссарша»
01.05 «Мужское/женское»

КТК

07.00 ҚР ӘНҰРАНЫ
07.05 «КТК қоржынынан»
07.30 Мерекелік концерт

08.40, 01.20 «Мұңайма Нефисе»
09.50 НОВОСТИ
10.30 «Шелест»
13.10, 23.40 Х/ф «Шеф-3»
15.00 Х/ф «любимое дети»
17.00 Т/с «Жан құрбым»
18.00, 02.10 Т/с «Ясминның тағдыры»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00, 03.15-04.00 «Астарлы ақиқат»
21.00 Вечерные новости

ЖЕТИСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Туржорық»
10.30 «Әдебиет пен адамзат»
11.00 Д/ф «Батысқа қарай аққан өзен»
12.00 «Ел қамы»
13.00 «Шашу»
14.00 «Елес қыз» телехикаясы, 32-серия
14.30 «Жетісу зертханасы»
15.00 «Әсем әуен»
15.30 «Білек пен жүрек»
16.00 «Болмыс» ток-шоуы
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
18.00 «Шашу»
19.00 «Диалог» /прямой эфир/
19.30 «Қазақ әні»
20.15 «Абай-175»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Экорейд»
21.30 Новости
22.00 Д/ф «Батысқа қарай аққан өзен»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Әнұран

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Әнұран
06.00,02.00 «Ризамын»
07.00 Информбюро
08.00, 22.00 Сериал «Ганга»
12.00 Х/ф «Пираты Карибского моря: проклятие черной жемчужины»
15.00,16.00 «Экстрасенсы детективы»
17.00 Сериал «Семейный бизнес»
18.00 Сериал «Папик»
20.00 «Информбюро»
21.00 Сериал «Қара маржан»
23.00 «Whats Up?»
23.30 Сериал «Чернобыль»
00.30 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері
02.00 «Ризамын»
04.00 Әзіл студия

7 КАНАЛ

06.00 «Қыздар арасында»
07.00,23.00 «Азулылар әулеті»
08.00,22.00,03.45 «Элиф»
08.50, 18.20 Сериал «Спецотряд «Шторм»
10.10 «Смеяться разрешается»
11.50,17.10 сериал «Анна-детективъ»
13.00 Т/х «Доктор мырза»
14.00 «Бастық боламын»
15.00, 01.10 «ВЕРОНИКА НЕ ХОЧЕТ УМИРАТЬ»
16.10, 00.00 Сериал «Ложь во спасение»
19.30. 02.10 Сериал «Суперкопы»
20.00 Сериал «ИП ПРИГОВА»
21.00 «Ұлы Дала жанұясы»
02.40 «Айнаонлайн»
04.30 «Жеңіп көр»
05.15 «Гу-гулет»

Сәрсенбі - Среда, 18 наурыз

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 04.00 Әнұран
06.05 «Рэй бастаған құтқарушылар». Мультхикая
06.30, 14.00, 17.00, 20.00, 01.20 AQPAPAT
07.00 «TANSHOLPAN»
10.00, 18.00 Т/х «Шытынаған тағдыр»
12.00, 23.30 «Ниет»
14.10, 21.30 Т/с «Көсем»
15.10 Т/х «Өз үйім»
16.10 «Журналистік зерттеу»
17.15, 22.30 Т/х «Қазбат»
20.35 «Ашық алаң» ток-шоуы
01.50 Футбол. УЕФА Чемпиондар лигасы. «Барселона» - «Наполи» 1/8 финал. ТІКЕЛЕЙ ТРАНСЛЯЦИЯ.

ХАБАР

06.00, 02.00 ҚР Әнұраны
06.00 Қорытынды жаңалықтар.
07.15 М/с «1001 ночь: нерассказанные истории»
07.40 «Қызық times»
08.40, 14.50 Т/х «Өз үйім»
09.30, 19.30 Т/х«Рауза»
10.20, 21.40 Сериал «Листопад»
12.00 Жаңалықтар
12.15 Тікелей эфирде «Баспанаға бағыт»
12.45 Новости
13.00 Сериал «Сестра моя, Любовь»
17.45, 23.15 Т/х «Абдулхамид хан»
20.20 Қорытынды жаңалықтар
20.50 «Біздің назарда»
21.00 Итоги дня
00.50 Т/х «Бәсеке – 2»
01.20 Деректі драма «Мектеп»

АСТАНА

06.00, 05.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
09.50, 22.00 Т/х «Кулфи»
11.20, 21.00 Т/с «Қара ниет»
12.20, 17.20 Т/х «Қарлығаш күзет агенттігі»
13.00, 03.50 «Біреудің есебінен» деректі драма
14.00 Т/с «Сын моего отца»
16.20 «Қош келдіңіз!»
18.00 Т/х «Сыла»
20.00, 03.00 Astana Times
20.55 Потерея 777
23.25 Т/х «Бір болайық»
00.25 «Vine time»
00.55 Сериал «Запах ребенка»
04.35 «KazNet» ғаламторға шолу

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.40 Т/х «Шиповник на обочине»
07.00 «Той заказ»
07.15, 18.00 «Басты Жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 Х/ф «Ради любви я все смогу!»
12.00 «QALAYYM LIVE»
15.35 «На самом деле»
16.45 «Пусть говорят»
18.45, 03.25 «Басты прайм»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45, 22.50 Т/с «Такая работа»
22.00, 01.55 «П@УТИНА»
00.05 «Комиссарша»
01.05 «Мужское/Женское»

КТК

07.00 ҚР ӘНҰРАНЫ
07.05 Кешкі жаңалықтар

07.30 «Мерекелік концерт»
08.40, 01.20 Т/х «Мұңайма, Нефисе»
09.50 «Новости»
10.30 «Шелест» детектив
13.10, 23.40 Х/ф «Шеф-3»
15.00, 21.40 «Любимые дети»
17.00 Т/х «Жан құрбым»
18.00, 02.10 Т/х «Ясминнің тағдыры»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00, 03.15-04.00 «Астарлы ақиқат»
21.00 Вечерние новости

ЖЕТИСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Экорейд»
10.30 «Диалог»
11.00 Д/ф «Батысқа қарай аққан өзен»
12.00 «Қазақ әні»
12.35 «Абай-175»
13.00 «Шашу»
14.00 «Елес қыз» телехикаясы, 33-серия
14.30 «Спорт-тайм»
15.00 «Әсем әуен»
16.00 «Жүрек сөзі»
16.30 «Ауылдағы ағайын»
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
18.00 «Шашу»
19.00 «Ұлт пен рух»
19.30 «Қателік»
20.00 «Әсем әуен»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Арнайы репортаж»
21.30 Новости
22.00 Д/ф «Батысқа қарай аққан өзен»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Әнұран

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Әнұраны
06.00, 02.00 «Ризамын»
07.00 Информбюро
08.00, 22.00 Сериал «Ганга»
09.00 Мультфильм «Снежная королева-2: Перезаморозка»
10.40 «Әзілдер жинағы»
12.00, 21.00 «Қара маржан»
13.00 М/с «Маша и медведь»
14.00 «Ералаш»
15.00, 16.00 «Экстрасенсы детективы»
17.00 Сериал «Семейный бизнес»
17.30 Сериал «ПАПИК»
20.00 Информбюро
23.00 «What's Up?»
23.30 Сериал «Чернобыль»
00.30 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері
04.00 Әзіл студия

7 КАНАЛ

06.00 «Қыздар арасында»
07.00, 23.00 «Азулылар әулеті»
08.00, 22.00, 03.45 «Элиф»
08.50, 18.20 Сериал «Спецотряд «Шторм»
10.10 «Смеяться разрешается»
11.50, 17.10 Сериал «Анна-Детективъ»
13.00 Т/х «Доктор мырза»
14.00 Т/х «Бастық боламын»
15.00, 01.10 «Вероника не хочет умирать»
16.10, 00.00 Сериал «Ложь во спасение»
19.30, 02.10 Сериал «Суперкопы»
20.00 Сериал «ИП Пирогова»
21.00 «Ұлы дала жанұясы»
02.40 «Айнаонлайн»
04.30 «Жеңіп көр»
05.15 «Гу-гулет»

ДАРИЯ-ҒҰМЫР

НАР ТҰЛҒА НӘБИ ЕЛІ

НАРҚЫ БӨЛЕК

Өлінің қамын тірі жер,
Тірілер бірін бірі жер.
Тірілікте қашқан қадірің,
Өлгенде ғана білінер.
Өлінің қамын тірі жер,
Жоқтауын салып жүгінер.
Жоғалтып алған асылдан,
Айырылғанда білінер.
Бір күні біз де барамыз,
Сен аман болғай, сірі жер!

Нұрлан Мәукенұлы

Иә, өлінің қамын тірі жейді. Аруағын аунатып, ас беріп құран бағыштайды. Одан басқа қолдан не келеді. Тіпті, тірісінде түртпектеп, соңына шам алып түскендер, сол адам ақтық сапарға аттанғанда жаназаға жиылған жамағаттан имам: «Жақсы адам ба еді?» деп сұрғанда, «иә, жақсы адам еді, жарықтық» деп жаман атқа қимай жатады. Ішіңнен күйініп, «әттең, жақсы адам екенін тірісінде неге айтпадық, неге бағалай алмадық» деп аһ ұрасың.

Нәби Сарпеков те өмірден өткелі 13 жылдың жүзі болды. Асыл ағаны да тірісінде бағалай алмадық. Соңынан шам алып түсіп, тіршілікте қадірін қашырдық. Жанып тұрған от еді ғой, от еді. Елдік мүдде, ұлттық намыс дегенде күндей күркіреп, найзағайдай шатырлайтын. 1989 жыл Республика бойынша «Қазақ тілі» қоғамы жер-жерлерде құрылып жатты. Облыстан бастап аудан, қалаларда бой көтерген қоғам Жаркент өңірінде де құрылды. Соның қоғамдық негіздегі президенті болып Нәби Сарпеков сайланды. «Октябрьдің 40 жылдығы» колхозында екі мәрте Еңбек Ері Н. Головацкийдің қол астында партком хатшысы болып істеген Нәби аға колхоздың 100 мың сом қаражатын «Қазақ тілі» қоғамына аударып жіберген ғой. Үлкен бастыққа жандайшаптанған бәз біреулер Головацкийге Нәбиді «колхоздың қаражатын шашты» деп жамандапты. Азуы алты қарыс, республика түгілі тікелей Москваның өзімен сөйлесетін колхоз бастығы Нәбиге шүйлігеді. Ақылмен, айламен арыстанның азу тісін алу Нәбиге де оңай соқпайды. Бұдан бөлек, 1992 жылы республикалық «Азат қозғалысының» Жаркенттегі аудандық ұйымының тең төрағасының бірі болып сайланып, ауданда әлеуметтік әділеттіліктің орнығуына дәнекер болды. Сол кезде ауданды басқарған бірінші хатшы Асылмұрат Тұрғанбековтың іс-өрекетіне, қызметтік өкілеттігін асыра пайдаланған бірінші басшыға ашу-ызаға булыққан халық теңіздей толқыды. «Халық теңіз – хан көбік, теңіз толқыса – көбік жағаға шығады» дегендей, арқасүйер халықты өзіне қарсы қойып алған басшыны тұмсықтыға шоқытпай, қалың бұқараны сабырға шақырып, елдің бірлігі мен ынтымағын сақтап қалған Мәлік Балғабаев, Нұрсаулет Беляков, Әділжан Сегізбаев, Нұраділ Бегімбет, Болатбай Көбенбаев, Роза Ыстай, Нұрбай Шабеков, Айгүл Әлімжанова, Дүйсен Әлімжанова тағы да басқа азаматтардың басын қосып, ұйыстырып істің бас жағында Нәби аға жүрді.

Аузын ашса көмекейі көрінетін қайран ағам ешкімді алалап, бөлген емес. Қайта ел ішіндегі еті тірі, елгезек жастарды, талантты ұл-қыздарды көрсе қанатының астына алып, қолұшын созып жүретін. Қазақ «көзден кетсе, көңілден таса болады» дейді. Есімі күнгейленгенмен елге-жерге жасаған ұлағатты істерін өз басым түрлі басқосуларда айтып жүремін. Мынау жарық дүниеде қамшының сабындай ғана ғұмырда қуаныш пен қайғы қатар жүреді. Біреуге ажал ерте, біреуге кеш дегендей. Жас айырмашылығымыз жер мен көктей болса да аға мен інідей араласып, құрдастай сырласып жүрген Нәби Сарпеков бауырым көктемнің жайма шуақ күдерінде құдай қосқан қосағы Жаңылмен Алматыға құдалыққа барып, аяқ астынан қан қысымы көтеріліп, дүние салды. Күллі мұсылман қауымы тойлайтын 22 наурыз күні қарсаңында дәм тұзы таусылған атпал азаматтың жарқын бейнесі, ақ жарқын күлкісі, бір нәрсеге ренжісе, екі қолын бір сілтеп кететін шалт қимылы, бәрі-бәрі көз алдымда. Бірде облыс орталығы Талдықорғанға келіпті. Маған Сәуле Ахмадиева телефон шалып: «Әй, сен қайда жүрсің, біздің құрақ ұшып күткенімізді місе тұтпай, мына жан бауырың сені іздеп жатыр, тездетіп жет» деді. Барсам, баяғының сал-серілеріндей төрге жайғасқан, қолтығында қос жастық. Қыз-жіттердің ортасында әсем ән мен тәтті

күйге балқып отырған Нәби аға мені көре салып: «Ой, Айташ, мына жарық дүниеде барсың ба? Қайдасың? Сені табу мұңға айналды, сен жоқ, мына арулардың алдында жағым қарысып, тілім байланып қалды. Мына Сәуле айтысқа шақырып қоймайды, ақынды төлейін, мені құтқар» деп күлді.

– Әй, Нәке аға, айтыстың түрі көп қой, түнгі айтыс па, жоқ, күндізгі айтыс па? – деп әңгіме арнасын қалжыңға бұрып, «арғы атаңыз Сатай ақын емес, батыр еді, жағдайыңыз мүшкіл екен, күндізгі айтыстан құтқарайын, ал түнгі айтысқа екі балағыңды түріп өзіңіз кірісіңіз» дедім. Қарқылдап күліп, мәз-мейрам болып: «Әй, Айташым-ау, жарайсың, бір ажалдан құтқардың, қасыма келші, мыналарға айбатымызды көрсетіп отыралық» деп, қасына шақырып алды. Әңгіме дүкен құрып, өткен-кеткенді айтып, түннің бір уағына дейін отырдық. Нәби ағаның ұлттық мүдде десе жанып беретін қасиеті бар-ды. Әдет-ғұрып, салт-дәстүрді ерекше қастерледі. Насихаттап та жүрді. Іскерлігіне қайран қалатынымын. Жоқтан бар жасау Нәби аға үшін түкке тұрмайтын. Ұдайы тынымсыз қарбалас тірліктің жетегінде жүретін. Марқұм қан қысымы көтеріліп, аурухана төсегінде жатып, бір есін жиғанда: «Мені мына жерден шығар, көктемгі егіс жұмыстары басталды, шаруа деген шаш етекпен ғой» деп орнынан тұруға әрекеттеніпті. Бұл неткен қайсарлық? Жан

алқымға келіп қалған ажалға мойынсынбай, күйбең тірліктің тізгініне жармасқан алтын бауырым сол жығылғаннан қайтып тұрмайтынын өзі де, жан жары, бауырлары, біз де білмей қалдық. Қашан барсаң үлкен басын кішірейтіп, маңайына кіп өнерпаздарды жинап алатын. Өскемендік Абаш Кәкеновті бірге туған бауырларынан артық көретін. Оның әншілігіне домбыра тартысына сүйініп отыратын. Қолы ашық жомарттығына баға жетпейтін, жолдастыққа берік азамат еді. Сол ақкөңілдігінен таяқтың бір ұшы өзіне тиіп жататын. Ары, жаны таза азамат, соның бәрін екі иығымен көтере білді. Бір жиында облыс әкімі болған Заманбек Нұрқаділовпен де ел жағдайына байланысты сөзге келіп ұстасып қалыпты.

– Әй, Нәке аға, «батыр аңғал келеді» деуші еді, осы аңғалдығың ғой, жардан жантақ іздеген түйедей құлап қалатыныңыз, кішкене айлакер болмайсыз ба?» десем, «сүттен ақ, судан таза кім бар дейсің? Мен де жұмыр басты пендемін, жаңылысуға хақым бар» деп, қара қылды қақ жарып тастайтын. Бүгінде сол абзал ағаның сара жолына көз жүгіртіп отырсам, соңынан шырақ алып түскен азаматтардың біреуінің жолына бөгет болмапты, кеудесіне кек сақтамапты, керісінше солармен аралас-құралас жүрді. Міне, тәрбие, тәлім деген қайда жатыр? Бір кіндіктен өрбіген сегіз ағайынды Сарпековтер әулетінің ішіндегі көппен тіл табыса білетін, таудан аққан сарқырамадай тұнықтығы, пәктігі жүзінен көрініп тұратын осы Нәби еді.

Нәби аға өмірден озған соң бауырларымен біраз жақындасып көрдім. Шынын айтайын, ешқайсысының іші бауырына кіріп кете алмадым. Олар да маған Нәби ағадай жақындасып кеткен жоқ. Бірде Нәби аға Талдықорғанға келгенде қыстың көзі қырауда аяғын мерткітіріп алды. Бұл оқиғанның желісі жырдаң қызық : «Нәке аға, ауыз бастырық бермесең, Жаңыл жеңешеме терезеден қалай секіргеніңді айтамын» десем, «Әй, Айташ, сенің ақылың бар ғой, ақын деген екі елді біріктіреді, жауластырмайды» деп сөз тауып кетті. «Өзілің жарасса, атаңмен ойна» деген қазақтың тәмсіл сөзі қалай орынды айтылған? Баламен баладай, данамен данадай тіл табысқан қайран бауыр, атпал азамат жұдырықтай жүрегімнің түкпірінде мәңгі қалып қойды. 2007 жылы 19 наурызда кенеттен келген тосын ажал ардақты ағаны отбасы, ошақ қасы, туған-туыс, жолдас жораларынан айырып алып кетті. Ұлардай шулаған халық, қаралы жұрт сол жылы наурыздың 22-де Нәби Сарпековты ақтық сапарға шығарып салды. «Өз елі, өз ерін ескермесе, ел тегі қайдан алсын кемеңгерді» деп құлагер ақын І.Жансүгіров айтқандай, Жаркенттің күллі халқы, көзінің тірісінде туған еліне, жеріне сіңірген ебектерін елеп, Нәби Сарпековке аудан орталығында үлкен көшелердің біріне есімін беріпті. «Жақсының аты, ғалымының хаты өлмейді» деген осы! Нар тұлға Нәби еді нарқы бөлек. Жатқан жерің жайлы, жаның жәнатта, топырағың торқа болсын, асыл аға! Мен сізді ұмытқан жоқпын. Жаркент жаққа барсам, алдымнан аңқылдап сіз шығатындай боп тұрасыз!...

А. МҰХАМАДИ.

ҚАЗЫНАЛЫ ҚАРИЯ ҒАББАС БАТАЛОВТЫҢ ТУҒАНЫНА 110 ЖЫЛ

ҒИБАРАТТЫ ҒҰМЫР

Жалғасы. Басы 1-бетте

Мен тер төгіп жүрген жастар газетінің мәдениет және ғылым бөлімі (алғашқы бөлім бастықтары белгілі жазушылар Әнес Сараев, Оралхан Бөкеев болды) әдебиет, насихат бөлімдері, жалпы сол кездегі «Лениншіл жас» газетінің редакциясы (редакторлары Шерхан Мұртаза, Сейдахмет Бердіқұловтар еді) қазақ зиялы қауымының көп жиналатын қара шаңырақтарының бірі болатын. Жастар бойына тарихи тамырымыз бен ұлттық дәстүрімізді терең сіңіру мақсатында түрлі шаралар ұйымдастырып, жаңа айдарлар, сырласу, пікірталас клубтарын ашып, қонақжай шаңыраққа көзі қарақты, көкірегі ояу көнекөз қарттарды көп шақыратынбыз. Ғаббас ақсақал да сондай көне тарихты көп білетін, шежірешіл жандардың бірі еді. Республикалық «Мәдениет және тұрмыс» журналы мен өзін қызмет ететін «Лениншіл жас» газеті ұйымдастыратын «Қонақжай шаңыраққа» жиі қатысатын.

Ғабекең үлкен династия – әулетінің негізін салған патриарх. Ұлжан ана екеуі 8 бала тәрбиелеп, көзі тірісінде 22 немере, 8 шөбере сүйген. Өмір бойы еңбек етіп, еліне елеулі, халқына қалаулы болған Ғабекең артына өлмейтұғын сөз, талантты, талапты ұрпақ қалдырды. Ол өзі жазып кеткен өмірбаянында былай деп жазды: «Мен, Ғаббас Сейітбатталұлы Баталов 1910 жылы наурыз айының 12 күні, Қостанай облысының Урицкий ауданының «Соналы» ауылында дүниеге келгенмін. Әкеден 4 жаста, шешеден 8 жаста жетім қалып, үлкен ағамыз Мінайдар тәрбиелеп өсірген. Әкем Сейітбаттал орта шаруа, сабырлы, өте шыншыл, адал адам болған. Оның әкесі, менің бабам Төкіш заманының алдыңғы қатарлы азаматы, оқыған білімді, зерделі адам болып, 23 жыл үздіксіз болыс болған. Ел билігіндегі елеулі еңбегі үшін патша алтын, күміс медальдармен наградтаған. Оның әкесі, менің ұлы бабам Шәңкі Мендеке Батырұлы Орта жүздің данышпан биі.

Мен жас күнімнен-ақ оқуға, білім-ілім үйренуге бейім болдым. Ауылда төрт жыл арабша оқып, сауатымды аштым, одан әрі оқуға ұмтыла бердім. Рабфакті бітіріп, ауыл шаруашылығы институтының зоотехникалық факультетін қызыл диплом «отлично» үздік бағамен бітіріп шықтым. Мен қызметімді төменгі сатысынан бастап, учаскелік зоотехниктен министрдің орынбасары қызметіне дейін көтерілдім. 42 жыл еңбек стажым дәуірінде ешқандай жазаға ұшырамай адал, жемісті еңбек еттім. Еңбегімнің соңғы 13 жылында тың совхоздарында директор болып жұмыс істедім. Еңбегім елеусіз қалмады. Бір дәуір (созығ) 4 жыл Жоғары Советке (Қарақалпақстанда) депутат болып сайландым. «Еңбек Қызыл ту», «Құрмет белгісі» ордендерімен, 8 медальмен, Жоғары Советтің 4 Құрмет грамотасымен наградталдым. Қазір республикалық дәрежедегі пенсионермін».

Осыдан тура 110 жыл бұрын 12 наурызда дүниеге келген халық мұрасының шынайы жанашыры Ғаббас қарияның тәуелсіздігімізге дейін көп бұрын айтып кеткен әңгіме-нақылдары мен өмірден көріп-білген пайымдары бүгінгі күні де құнарлы, құнды дүниелер екеніне оның артында жазып қалдырған еңбектерін оқыған сайын қайта-қайта көз жеткізесіз.

Ғаббас ақсақалдың ең көп қалам тербеген тақырыбының бірі - **Билер жөнінде**. Ол өз еңбектерінде халқымыздың бұрынғы бастан кешірген дәуірлерінде қазақ билерінің қоғамдық рөлін ашып көрсетеді.

«Жеке адамға табыну, одан кейінгі тоқырау мезгілдерінде зорлықпен бұттырылған, ғасырлар бойы халқымыздың игілігіне жараған асыл мұраларымызды, өнегелі, үлгілі салт-саналарымызды ойға түсіріп, пайдалы жағын алып, ел болып қалыптасуымызда, кемеңгерлікпен ел басқарған, әділ төреліктерін елдің қамы мен бірлігіне арнаған, өз дәуірінде әділ би атанған бабаларымыздың аттарын атау ешқандай ерсі, я өрбіп-өсіруімізге кесепаты тиетін қырсық ағым емес. Қайта ондай кемеңгер би-бабаларымыздың шиелінсисен шиедей дау-дамайларды терең тапқырлықпен айтқан философиялық тебіреністері кімге де болса, әсіресе жастарды саналы өмір жолына тәрбиелеуде, сөзсіз пайда беретіні ақиқат жағдай» екенін ашып айтады.

«Тумысынан бөлек, елден ерек шешен, халық тағдырын ақыл таразысына салып, адамгершілік жолымен шешкен, өмір мектебінен өткен, кемеліне жеткен адамдарды ғана, халық әділ би деп танып, олардың билік-төреліктеріне күмәнсіз тоқтаған. «Тура биде туған жоқ» деген теңеу осыған айтылса керек. Осындай әділ

билердің есімі, айтқан дана сөздері әлі күнге шейін ел аузында, есінде сақталып келеді.

Қалың ел тағдырын әділ таразыға салып, шындықты билігіне арқау еткен, шын мәнінде халық мүддесін ойлауды адамгершілік арым деп сезінген адал ұлдарын кемеңгер биіміз деп қадірлеп, олардың айтқанына күмәнсіз тұрған. Ел беделіне ие болған дана би аталарымыздың айтқан философиялық асыл сөздері, бітірген төрелік істері әлі күнге ұмытылмай ел аузында келе жатыр. Сол өткен билердің саңлағы – Қаз дауысты Қазыбек, үйсін Төле би, алшыннан шыққан Әйтеке билердің ұлағатты сөздері қазіргі өмірімізде де өзінің тәрбиелік қасиетін жоғалтпаған асыл мұрамыз емес пе?

Бұрынғы өткен данышпан-кемеңгер билер осы үшеуімен ғана бітпейді. Тек оларды іздеуіміз керек, тануымыз қажет. Осындай елеусіз болып келе жатқан асыл мұраларымызды ашуға ат салысамын деген талапкерлерімізге бағдар болар деген пікірімен, өзін сөздерін естіп, билік тұжырымдарынан хабарым бар, мына билердің аттарын атауды дұрыс көрдім. Олар: әріректе өткен орда билері – Мөңке, Ақсопы, Қойсары билер, арқа елінде өткен – Бұқар жырау (әрі би), Әнет баба, Қаз дауысты Қазбек, Шоң, Саққұлақ, Шәңкі, Бөкеш,Тоқсан, Арықбай, Балқожа билер; Аяқөз, Балқаш төңірегінде өткен Ақтайлақ би, Тау төңірегінде өткен атақты Төле би,

берген астың артын жақсы тілекпен тойға айландырып, бәйге шаптырып, палуан күрестіріп, ақындар айтысын өткізген. Бұл сайыстар астың көркемдік келбеті болған. Осындай даңқы тарихта белгілі, әлі күнге ел есінде сақталып қалған ірі астар: Бекболат бидің әкесі Қаздауысты Қазбекке, ұлы Абайдың әкесі Құнанбайдың әкесі Өскенбайға берілген ас. Ереймен тауында өткен Керей Паң Нұрмағамбеттің әкесі Сағынайға арнап берілген ас. Сағынай асы – Ақан серінің Құлагерінің түбіне жеткен қайғылы ас. Илияс Жансүгіровтың:

«Сағынай сапты аяққа сиып өлген,
Тоқпақтай тоқсан төртке келіп жасы»
деп Құлагер поэмасында толғайтын Сағынай осы.

«Абай жолы» романынан белгілі, Абай араласқан Бөжейдің асы. Бұлардан басқа, өзін де ел аузынан естіп, білген: Ақан серінің Құлагері бәйгесіне қосылған, Қанжығалы елінде өткен Шауыпкел батыр асы. Осы елде сойыстығына алпыс ту бие сойылған Ақанбайдың асы, азамат баласы Бименде қайтыс болғанда әкесі бағыналы Найман Ерден батырдың берген асы, Ұлы жүз Дулат-Ботпай елінде Меркеде өткен Сыпатай батыр асы, Кіші жүз Шөмекей аспан елінде өткерілген Тұрабайдың, болмаса Бозғұл елінде өткерілген Жанысбайдың асы.

Ірілік-уақ ас бермеген қазақ әлі болған емес. Ас беру жиыны жәй ғана той-томалақ

сөздері мен мақалалары, ой-толғаулары көп. Бір сөзбен айтқанда, халық мұрасының шынайы жанашыры болған, марқұм қазақтың көкірегі қазына-көмбе, шежірешіл Ғаббас Баталовтың тәуелсіздігімізге дейін айтып кеткен әңгіме-нақылдары мен өмірден көріп білген пайымдаулары ұшан-теңіз. Публицистикалық мақалалары, оның ішінде сол кезде Қазақстан Жазушылар одағын басқарған Ғабит Мүсіреповке (азатте жарияланып отыр), қоғам қайраткері Нысанбек Төркұлов пен Кенжебек Укинге жазған хаттары, өлеңдері мен бата сөздері бір төбе. Оның жарияланғаны бар, жарияланбағаны бар солардың бәрін жинақтап, мерзімді баспасөзде жариялап жеке кітап етіп шығару болашақтың ісі, бүгінгі ұрпақ парызы.

Ғаббас қарияның кезінде көзін көрген, үзеңгілес болған бүгінгі ұрпақтардың бізге айтқан бірер тілегін де осындайда келтіре кетуді жөн көрдік.

Тынышбек Дайрабай: Халық мұрасын зерттеуші этнограф-ғалым, «Құрмет» орденінің иегері:

– Халық мұрасы тұнып жатқан қазына. Бұл тұңғыыққа өмірден көргені бар, жан-жақты үлкен білімі бар көкірегі көмбе жандар ғана қол созады. Ғаббас Баталовтың «Билер» жайында, қазақтың «Шешендік» өнер, «Ас беру» салтымыз жөніндегі мақалалары соған дәлел бола алады. Ғаббас ақсақал көп білетін, өмірден тоқығаны мол азамат еді. Мен оны Ғабекеңмен Қызылорда облысында бірге қызметтес болған кезде анық байқаған болатынмын. Ғабекең кеңес заманында оқып, зиялы қауымның ортасында еңбек еткен жан. Совхоз директорынан ауыл шаруашылық министрінің орынбасарына дейін өсіп, еңбек еткен қабырғалы қайраткер. Ол кісінің айтқаны да, айтары да көп еді. Кезінде Ғабекеңнің «Өзімді өзім тани білсем» атты кітабының жарыққа шығуына қол ұшын берген болатынмын. Қарияның басқа да жазғандары артында қалған мұралары көп. Ендігі жерде соларды іздестіріп, жариялау керек.

Зәкір Асабаев, Қазақстан Жазушылар Одағының мүшесі:

– Ғабең ақсақалмен көп жыл бірге жүрдім, сырлас, дос болдым. Ойшыл адам еді, ел тағдыры туралы көп толғанатын. Өз халқын терең бағалап, жан-тәнімен сүйе білген Ғабең қария халық мұрасының ерекше жанашыры болды, ұзақ жыл бойы оларды жинап, кейбірін жариялап та жүрді. Жарық көрмеген құнды дүниелері де көп деп ойлаймын.

Ғабеңнің қазақтың билері жөнінде жазған дүниелері ерекше. Бұл тақырыпқа өзгеше қырмен өң беріп, басқаша үнмен әңгімелейді. Қазақ билерінің саңлағы – Қаз дауысты Қазыбек, үйсін Төле би, алшыннан шыққан Әйтеке билердің біз біле бермейтін ұлағатты сөздері қазіргі өмірімізде де өзінің тәрбиелік маңызын жоғалтпаған асыл мұралар. Ал Ғабеңнің өзінің арғы бабалары Шәңкі би туралы жинағандары, жазғандары жеке бір кітап болуға дайын дүниелер.

Бүгінгі Жетісу өңірінің тізгінін ұстап отырған Амандық Ғаббасұлы Баталов – «Әке көрген оқ жонар» дегендей ұлағатты жан. Сондықтан Амандық бар, біріміз бар Ғабеңнің артында қалдырып кеткен мұраларын үздіксіз жариялап отыру керек. Көкірегі көмбе, қазыналы қарияның 110 жылдығын лайықты атап өту де орынды.

12 наурыз күні Ғаббас Баталовтың туғанына 110 жыл толады. Біз оның өмірден көріп білген пайымдаулары мен ой шешімдерінің өз құндылығын жоғалтпағанын, бүгінгі күні де құнарлы да салмақты, салихалы дүниелер екеніне көз жеткізіп отырмыз. Ал мұндай мұраларды дер кезінде жариялап, насихаттау басты міндет қой. Әсіресе бүгінгі жас ұрпаққа саналы тәрбие берудің жаңа кезеңі, рухани жаңғырудың жаңа сатысына шыққан тұста өткенімізді ұмытпай, бүгінгі күнмен сапалы сәбақтастыру баршамыздың парызымыз. Ендеше, өздеріңіз қолдарыңызда ұстап отырған, бүгінде жарыққа шыққанына 20 жылдан асқан «Алатау» қоғамдық-саяси газеті де осы бағыттан, осы жолдан таймақ емес. Біз алдағы уақытта да көкірегі көмбе, көнекөз шежірешіл қариялар туралы жиі жазып, олар туралы құнды деректер мен мұрағаттарды үзбей жариялап отыратын боламыз.

Ырым КЕНЕНБАЙ,
«Алатау» газеті
редакция алқасының төрағасы.
Жазушы - баспагер.
«Құрмет» және «Парасат»
ордендерінің иегері.

Кесері би, Бөлтірік, Сәт, Ноғайбай, Мөнке билер; Атырау бойында өткен – Сырым Датұлы (әрі батыр, әрі би); әрі батыр, әрі би Махамбет, Шолақ, Батанияз билер. Сыр бойында өткен – Балаби, Досбол, Елші Таңатар, Арал, Шалқар төңірегінде өткен қызыл тілдің ділмәрі Жетес би, Қызыл-Құм Дәуқара елдерінде өткен – Қарадос, Тампыш, Кетебай, Өтетілеу, Жарылқап, Бақа билер. Мен осы азғантай аты әйгілі билерді атап, билер тобы осымен бітті демек емеспін. Ал билер тобын жинақтап, іздеп зерттеп, оларды тарихтан алатын тиісті орындарына қою тарихшыларымыздың, әдебиетшілеріміздің борышы ғой» дей келе өз бабасы Шәңкі би мен Қарақалпақ Маман (азатте жеке жарияланып отыр) билерге кеңінен тоқталады.

Ғаббас ақсақалдың жан-жақты көтерген келесі тақырыптарының бірі - **Ас беру**. «Қазақ халқының дүниеден өткен адамдарды еске алып, ел жинап, ас беріп, бата оқыту салтын, бұл халықтың кең пейіл, сақи-салауатты ауыз бірлігін, бауырмашылығын және сән-салтанатының дәрежесін көрсететін этика, эстетикалық маңызы зор жиын деп түсінген жөн.

Дүниеден өткен жандарға ас беріп, бата оқыту жиыны қазақ халқында ежелден келетін көне ғұрып. Бұрынғыдай болмаса да, қазірде де дүниеден өткен адамның жылын атап, ас беріп, бата оқытып, артында қалған жандарға жылы лебізбен көңіл айтып, жұбату, марқұмның тіршілігінде жасаған жақсы істерін тірілерге өнеге етіп уағыздау ата-салтының сілемі әлі күнге дейін халқымызда бар.

Бұл адамгершілік парасатымызды айқындап, моральдық деңгейімізді көтере түседі. Алайда адамның адамға деген мейірбандығын, бауырмашылығын танытатын, қайғылы жандарды жұбатып, олардың бастарына түскен қара бұлтты сөйлететін, қазақ халқының тек өзіне ғана тән үлкен киелі шаруа емес. Бүтін ел, ру болып ат салысып, халық атына кір келтірмей өткерілетін жауапты іс. Дүниеден жасы ұлғайып өткен ұрпақтары әкесіне

емес, өте бір жауапты, елдің салт-салтанатын, байлығын, барлығын, ынтымақтығын, ел мен елдің туыстық зеректігін және мәдениет, өнер сайыстарының деңгейін көрсететін керемет, халықтық нұсқада өткеріліп отырған.

Ас беру жиыны алдында ел ағаларының мәслихат мәжілісі болып, онда: асты қайсы жерде, қай мезгілде өткеру, асқа қай елдерді шақыру, астың қаражаты, сойыстығы, аста өткерілетін түрлі сайыстар сөз болып, жеке берілетін жүлделер алдын-ала белгіленіп қойылатын болған.

Астың тоғашы алқасы белгіленіп, оған – парасатты, толымды, сабырлы, тілге шешен, елге көсем, епті кемеңгер адамдардың болуы көзделген.

Шет жерлерден келетін жәми ағайындар түсетін үйлер тігіліп, оларды күтетін даяшылар алдын-ала белгіленіп қойылған.

Өкпеге қиғанмен, өлімге қимас дегендей, ағайын арасында болып келген, кірбің қабақ алауыздық болса, ас үстінде түгелдей көшірілген».

Осылай дей келе Ғаббас ақсақал Сыпатай батыр асына, Бағаналы Ерден батырдың баласы Бимендінің асына, Қанжығалы Шауыпкел батыр асына, Тұрабайдың асына кеңінен тоқталады. Ас беру - жастар бойына тарихи тамырымыз бен ұлттық дәстүрімізді терең сіңіру мақсатындағы ұлағатты шара екенін жеткізе айтады.

Тек қазақ халқына ғана тән көнеден келетін ғажайып мұраларымыздың жөне бірі ол - **Шешендік өнер**. Көселі де кесімді сөздерін айтатын билер, күміс көмей төкпе ақын-жыршыларымызбен бірге, төгілтіп сөйлейтін шешен жандар әлі де бар.

«Шешендік ой толқынын тілге мәнерлеп келтіру. Ал сонда шешен адамның тілі ой толқынын тез сөйлем түріне көркемдікпен келтіріп ойдың шабытына ілесе алады. Шешенді сөйлеп тұрғанда бөгеу, ағын суға тастан бөгет қоюмен бірдей», – дейді Ғаббас ақсақал. Өзі жазып алған шешендіктің біраз мысалын келтіреді. Бұдан басқа да Ғабаннның ар, намыс, адамгершілік туралы гибратты

ҚАЗЫНАЛЫ ҚАРИЯ ҒАББАС БАТАЛОВТЫҢ ТУҒАНЫНА 110 ЖЫЛ

ҚАЗЫНАСЫ

Ғабит Мүсіреповке хат

Ғабит аға!
Мен Сізбен жерлес адаммын. Ал жерлестігімді алдын-ала айтып жатқанда басқа бірдемем жоқ. Тек, Қазақстанның Арқа облыстарында ғасырлар бойы жасап келген қазақ туыстарымыздың қазіргі өрбіп, өсіп жатқан бақытты шағында бірқанша өзгерістерді, сізбенен ақылдасу ретінде болмақшы.

Сол Қызылжар, Қостанай, Көкшетау өңірлерін мекен еткен қазақ халқы бірталай ел емес пе? Қазірде де шүкіршілік, туыстарымыз жасап отыр. Қорлықта отырған бір қазақ жоқ. Бәрі де оқыған, жетілген, әсіресе техника тілін меңгерген өнерлі, талапты елге айналған.

Солай бола тұрса да ойландыратын жағдайлар да бар сияқты. Сол облыстардағы қазақтар өздерінің ана тілдерін ұмытып, орыс тіліне бүтіндей дерлік ауып бара жатқан көрінеді. Бұл бір жағынан жақсы. Дегенмен өз ана тілін бүтіндей ұмыту өз ұлтына қиянат емес пе?

Әдет-ғұрып, мәдениет, салт-сана саласында да қазақша көзге түсерлік ештеңе қалмай бара жатқандай.

Сол елде қазақтың көделі мүлкінің ең бастысының бірі-домбыраның өзін табу қиын. Урицкий ауданының орталығында тұратын 3-4 мыңдай қазақтарда домбыра ұстайтын үйді таппайсың.

Бірнеше күн болып бақылағанда қазақ жастары бос уақыттарын арақ ішіп, карта ойнаумен өткізетіндіктерін байқадым. Бұған басты себеп-аудан, болмаса совхоздар орталығында ешқандай басқа көңіл көтерерлік мәдениет, спорт орындарының жоқтығы. Кино көрсетілетін көрінеді, бірақ қайта-қайта көре бергеннен жалығатын шығар.

Жастар жағының адамдармен қарым-қатынас жақтары да ұлттық салтымыздан ауып кеткен. Қазақ жастарынан көрі басқа ұлттың жастары адамға икемірек пе дейсің.

Демек, олардың келбеттерінен қазақтың басқа қасиеттерін табу қиын. Мен бір қазақ қызынан Абайды білемісің деп сұрағанымда басын шайқады, яғни білмеймін дегені.

Мұндай құбылыстар бір ауылда ғана емес, тұтас аудандарда, облыстарда белең алып бара жатқан жағдай екенін менен басқалары да білсе керек. Ол елде қазақша кітап, журнал, газет оқитын адамдар өте сирек. Енді он шақты жылдардан кейін қазақша хат оқымақ түгіл, иіскеп те алмайтыны көрініп тұр. Мен болған Урицкий ауданында «Қазақ әдебиеті» газетін алып оқитын бірде-бір қазақты кездестірмедім. Аудан, болмаса совхоз орталықтарындағы Мәдениет сарайларында ешқандай қазақша мәдениет үйірмелері жоқ. Теледидардан Алматыны ала алмайды екен.

Сонда ойландыратын жағдайлар - бұл жерлерде әйгілі Біржан Сал, Ақан Сері, Сегіз Сері, Ыбырай, Үкілі Ыбырайлар, тіпті осы дәуіріміздің өзінде майталман Сәбен (Сәбит), Ғабен(Ғабит), Бейімбеттер туған ел емес пе? Олардың сол жерден тағы тумауына кім кепіл?

Мынандай өздерінің ана тілін білмейтін елден оларды күтуге бола ма? Кәне олардан Л.Толстой, Пушкин, Лермонтовтар шыға қойса екіншіміз оңға басар еді.

Мен жолаушылып жүргенімде, бір өзбек ақынына кездесіп әңгімелескенімізде ол қазақтардың бәрі ақын, қазақша кітаптарды да көп шығарады екен. Ал кітаптары мағазин сөрелерінде тұр, оны оқитын қазақтары жоқ. Себебі, Арқа облыстарында қазақ мектептері жабылған. Алматының өзінде қазақша мектеп елге табылмайды. Сонда жазған, шығарған кітаптарын ақындары бірін-бірі оқи ма? - дегені бар.

Ана тіліміздің аса қамқоршысы Ғабен өзіңіз, оны күнде оқып, көріп отырмыз. Тіл тазалығы, байлығы жалғыз жазушыда емес, оны сөйлейтін қауымнан тумай ма?

Жоғарыда айтылған жағдайларға мысал ретінде, басқаны қойып мен өз семьямды көрсетсем: бәйбішем (бәйбішем қазақ) екеуімізбен келіндерімізді қосқанда 30-ға жақын қазақтар өрбіп, өсіп отыр. Ал солардың ішінде қазақ тілін еркін білетіні тек кемпір екеуіміз. Бұл жерде кінәні өзіме жауып, мені кеңірдектен ала түсуге болады. Ал себептері мен санасқанда менің титтей де айыбым жоқ. Қызмет еткен жерлерімізде қазақша балабақшалар, мектептер болмаса мен не қыламын?

Олардың отбасында сөйлейтін “тамақ бар ма, бар, кел” деген былдырлары бойынша ана тілін біледі деп айта алмаймын. Қазақша газет, журнал, кітаптарды оқи алмағасын не болсын. Мұндай жағдайлар жалғыз менің басымда ғана емес шығар?

1985 жыл

Қарақалпақ Маман би

Хорезм ханының қол астында езіліп келген қарақалпақ халқы өз алдына ел болуды ойлап, Хорезм ханына Маман биді жібереді. Маман би барып, ханға:

Елім – Қарақалпақ
Батысым – Қоңырат,
Шығысым – Дауқара,
Жерім бар жалпақ.
Түстігім – Амудария,
Терістігім – Теңіз,
Ержүрек елім бар,
Еңбекте егіз, – дейді.

Сонда тәкәппар хан: «Елің мен жеріңді түсіндім. Ал өз алдына ел боларлық еліңнің қандай тіршілік түрі бар? Соны айт!» - дейді. Сонда Маман би:

Елім: үш ай сауынмен,
үш ай қауынмен,
үш ай қабақпен,
үш ай шабақпен
күн көреді, - дейді.

Хан – Олай болса, еліңді сұрау билігін өзіңе бердім, бірақ қайыр-зекетіңді жылына бір рет әкеліп тапсырып тұрасың, – деп хан мөрің басып, сенім хат қағазын береді.

Маман би дәулетсіз кедей адам екен. Ел билігін қолына алған соң келімді-кетімді кісісі көбейіп, ең болмаса үстіндегі лашық үйін жауып бермес пе екен деген үмітпен, елінің бай-мырзаларын шақырып, сөзін жұмбақтап, түс етіп, былай дейді:

Уа, халқым, мен бір,
Ғажайып түс көрдім.
Түсімде қызық іс көрдім.
Мына лашығымның ішінде
Сайраған бір топ құс көрдім.
Ұстайын деп ұмтылып едім,
Уысыма түспей бос қалдым, - дейді.

Яғни үстіндегі лашығым мың торғай қамаса, біреуі тұрмайтын жыртық, осы үйімді жауып берсендер деп тамсалатып айтқаны еді. Бұл тоспалы сөзін бай-мырзалар түсінсе де, түсінбеген болып, біреулері – «бай болады екенсің», біреулері «балалы болады екенсің» деген сияқты құрғақ сөзбен құтылуды көздейді. Бұлардың сыңайын байқаған Маман би:

– Бұл түсімді мына Қазақ ағайындарым дұрыс жорыр! – деп атына мініп, қасына 7-8 қосшы ертіп, Жаңа дария бойында отырған Шөмекей руындағы Сансызбай мырзаның ауылына жүріп кетеді.

Сансызбай дәулеті тапшы болғанымен, ер көңілді, зарыны мырза адам екен. Сансызбай ауылынан сапарға шығып, түстік жолға жеткенде, оны іздеп келе жатқан Маман билерге жолғағы. Сол жерде Маман би Сансызбайдың шамасын байқау үшін көрген түсін және оны жорытуға Сансызбайды іздеп келе жатқанын айтқанда: Сансызбай бірден түсініп:

- Би-аға, бұл түсіңізді келініңіз жоритын түс екен. Ауылдан қырық қадам шыққан соң, артыңа қайта деген еліміздің ырымы бар еді. Мен бірер күнге сапарға шығып бара жатырмын. Сіздер мына төбенің астындағы біздің үйге барып, ат-көліктеріңізді тынықтырып, өздерің де дем алып, келініңіздің сый-сияпатын көріп жата беріңдер, екі-үш күнде мен де қайтып оралармын, – деп жүріп кетеді.

Маман би қосшыларымен Сансызбай мырзаның үйіне түсіп, Сансызбайдың әйелі Зәуренің қалтқысыз жайлы сыйын көріп жата береді.

Зәуре ерінен де өткен мырза және да-нышпан әйел екен. Маман билерге істеп жатқан құрмет, ізеті әбден ұнайды. Бір күні Маман би түсімді жоритын келіннің сыңайын, бір байқап қояйын деген оймен:

- Қарағым, мырзаны жолда ұшыраттым, жорытқалы келе жатқан түсімді айтқанымда, «бұл түсіңізді келініңіз жоритын түс екен» деп өзіңді меңзеп еді, - деп түсін айтыпты. Сонда Зәуре:

- Қайнаға, түсіңіздің жоруын жүреріңізде естірсіз, - деп, өзі түстің жору жабдығына кірісе бастайды.

Екі-үш күннен соң Сансызбай да сапардан оралады. Сансызбайға өз түсін келініне айтқанын ескертеді Маман би. Маман би қасындағы қосшыларын да, өзінің де әбден тыныққандарын, ат-көліктерінің де тыныққанын айтып, түсінің жоруына ғана қарап отырғанын ескертеді. Үй иесінің рұқсатын сұрайды. Сонда үстіне ақ киіз артылған бір атанды, үстіне сүр, жал-жая артылған екінші атанды Маман бидің жетегіне бұйдасына ұстатып тұрып, Зәуре:

- Қайнаға түсіңіздің жоруын осылай деп шештік, - дегенде Маман би:

-Түсімді дұрыс шешкен Қазақ елі, Қанша артсаң қайыспайды нардың белі. Халқыңның берекесі арта түссін, Сансызбай, Зәуре келін ердің ері, - деп батасын беріпті. Түсін жорытып, олжаға белшесінен батып ауылына оралыпты.

1993 жыл. "Гаухар тойы"

ЖАЛАҚОРМЕН БЕТТЕСКЕНДЕ

Керей Бексары дейтін даукес біреу Ахмет правительге арыз беріп: «менің атамекенім «Қорқылдақты» ертеде кірме қанжығалы Жәдігер тентек тартып алып еді. Баласы Асаубайдан соны алып берсеңіз екен» деп өтінеді.

Ахмет правитель дәугерлерді алдына жүгіндіріп беттестіргенде Асаубай шешен ұтымды сөйлесе керек. Керей Кәдірбек би бұдан қатты сескеніп:

- Төре, осы қудың сөзін несіне тыңдайсың, - дейді.

Сол арада Асаубай қырғидай шүйіліп:

-Ей құ болсам, аспанда ұшармын,
«Қорқылдақты» бауырыма қысармын,
Күллі керей, уақты жиып алып,
Дәл төбеңе тышармын...

Сен Ахметті қанша бұрсаң да,
«Жәмила өлген» шоқыны аларсың.
Ахметтің әкесі Жәңгірге барсаңда,
Онан артық бокты аларсың! – депті.

Дауды басқаша бітіруге батылы бармаған Ахмет правитель сонда:

-Ақ-екең сөзі – сөз. Мен онан әділ төре бере алмаймын, - деп «Жәмила өлген» шоқыны керей-уақ жерінің шекарасы етіпті де «Қорқылдақты» Асаубайға қайта беріпті.

DIGITAL ТЕХНОЛОГИИ

reKASSA -

НА ВСТРЕЧУ МАЛОМУ БИЗНЕСУ

Как пользоваться reKASSA?

1. Скачать приложение в App Store/ Google play
2. Подписать договор с помощью ЭЦП на сайте ОФД
3. Зарегистрировать кассу
4. Ввести идентификатор ОФД в приложение. Теперь Вы можете выбить свой первый чек

Бесплатная консультация по номеру: 8 777 777 94 49
Более подробная информация на сайте: <https://rekassa.kz>

ReKASSA – бесплатное мобильное приложение для микробизнеса, отечественного производства. Его основателями являются Багдат Мусин, Данияр Асанов и Тимур Джунусов. По заявлению разработчиков, данное приложение они создали для того, чтобы малый бизнес не пострадал. Пойдя на встречу предпринимателем, производители упрощают задачу, дабы те «не принимали в штыки нововведения, а шли в ногу

со временем». В ReKASSA есть всё что нужно: она удовлетворяет все базовые потребности в соответствии с законодательством, не нарушая при этом требование налоговиков. С её помощью можно выполнять разные требования. Также версия как и упоминалось будет бесплатной – всегда. Нужно лишь как и остальным пользователям любой онлайн кассы, платить за передачу данных в налоговую (ежемесячно 1400 тг, в ОФД Транстелеком).

Внесен в государственный реестр контрольно-кассовых машин

ДОСТУПНО В Google Play

Скачать в App Store

rekassa.kz

rekassa

rekassa.kz

Протестируйте приложение прямо сейчас и убедитесь в этом сами

В Казахстане с 2019 года, законодательство обязует всех предпринимателей приобрести кассовый аппарат с онлайн передачей данных в налоговую. Однако не всякий бизнес может себе это позволить. Так что делать в таком случае? Об этом читайте в номере.

Целью является, помощь бюджетному карману бизнесменов. Это и впрямь решение проблемы, приобретения онлайн-ККМ. Для того, кто хочет сэкономить в среднем от 60 тыс. тенге (а то и 100 тыс. тг), или же по 5 тысяч тенге ежемесячно на аренде от других поставщиков (регистрация на их сервисах, оплачивая ежемесячную абонентскую плату) – это неплохой выход из положения. «Какова же прибыль здесь для создателей проекта?», – спросите вы. Монетизация заключается в том, что готовится к пользованию еще одна, платная версия: ReKassa Pro. Она более профессиональна в плане того, что в ней имеются дополнительные функции, такие как интеграция с 1С, боты, привязка к POS Терминалу, автоматизации складского учёта и других процессов, которые необходимы в первую очередь для микропредпринимателей или просто торговцев.

Надо отметить, пользование устройством очень доступно и понятно для всех. Теперь кассовый аппарат, можно носить с собой в кармане. Главное иметь при себе мобильный телефон. Кстати, приложение имеет такие возможности, как QR-код, WhatsApp, email и SMS (электронные чеки имеют такую же силу как и бумажные), также для печати: портативный мобильный, Wi-Fi или Bluetooth принтеры. А система чеков фискализируется и передаётся оператору фискальных данных онлайн (ОФД Транстелеком). В случае отсутствия связи, существует так называемый автономный режим. Благодаря ему, все чеки накапливаются в памяти мобильного телефона до выхода в онлайн режим.

Теперь предприниматели имеют возможность «развиваться с помощью digital технологий». Судя по отзывам, с этим согласны многие пользователи приложения. Так, к примеру, Индира Абакасова (частный нотариус) делится своими впечатлениями:

"Теперь нам не нужно тратить очень много времени на чековые архивы. Ведь раньше приходилось брать в помощники человека специально для этой работы. Советую всем пользоваться современными технологиями, ведь они созданы, чтобы упрощать нам жизнь! Рекомендую коллеги, reKASSA, так как она очень понятная в использовании и стоит 0 тенге!"

Ну а нам остаётся надеется, что нововведение и впредь будет радовать, и приходить навстречу малому бизнесу...

А.ГАТУНОК.

СОЦИАЛЬНАЯ ПОМОЩЬ

«ЖЕТИСУ – АДАЛДЫҚ АЛАҢЫ»
набирает обороты

Пилотный проектный офис «Жетісу – адалдық алаңы» открылся в Талдықоргане на базе акимата Алматинской области еще в 2018 году. Напомним, что цель проекта берет основу на реализацию, под эгидой послания главы государства и республиканской акции «Регионы вне коррупции». Главное направление его деятельности – борьба со взятками в сфере оказания государственных услуг, здравоохранения, социальной защиты населения, образования, земельных отношений, архитектуры и градостроительства. Кроме того немаловажным аспектом в работе «территории честности» стоит и вовлечение общественности в процесс борьбы с социальным злом.

Должны отметить, что все вышеуказанные стремления одни за другим успешно реализуются в жизнь. На сегодняшний день, миссия проекта «Жетісу – адалдық алаңы» полностью воплощена, и набирает всё больше оборотов. Одной из ветвей социальной помощи, стала «полка добра» установленная в супермаркетах и магазинах нашего города – Талдықорган. По

инициативе проекта, такие полки служат для того, чтобы каждый нуждающийся мог взять товары первой необходимости без каких либо денежных выплат, то есть бесплатно. Нужно отдать честь, ведь здесь мы видим «командную работу». Предприниматели не просто спонсировали эту идею, но и владельцы магазинов продуктов питания пошли на встречу, оказав поддержку в установке полок.

Сами же руководители проектного офиса отметили, что мы живем в области с учетом низкой заработной платы, большого количества безработицы. Поэтому люди находятся в разных жизненных ситуациях. Встречаются такие факты, когда человек просто просит деньги на хлеб, а ведь идут на такие поступки в крайне тяжелых ситуациях. Узнав о полках, жители города с активными жизненными позициями, благодаря благотворительности, будут оставлять товары ежедневного пользования, тем самым делая добрые дела...

Ну а редакция в свою очередь поддерживает цепочку добра и передает её вам, уважаемый читатель! Ниже мы привели адреса магазинов в нашем городе. Теперь каждый может поделиться теплотой с обездоленным!

Город Талдықорган:

1. улица Жансуурова 201, ул. ТД «Сағадат»;
2. мкр. Жетісу 32, супермаркет «SMALL»;
3. мкр. Жастар 66А, супермаркет «SMALL»;
4. мкр. Каратал 4, ТРЦ «Мактуб», супермаркет «SMALL»;
5. улица Казахстанская 104, «Продукты плюс»;

Алина ЕВГЕНЬЕВНА

Бейсенбі - Четверг, 19 наурыз

06.05 «Рэй бастаған құтқарушылар». Мультхикая
06.30, 14.00, 17.00, 20.00, 01.20 AQPAPAT
07.00 «TANSHOLPAN»
10.00, 18.00 Т/х «Шытынаған тағдыр»
12.00, 23.30 «Ниет»
14.10, 21.30 Т/с «Көсем»
15.10 Т/х «Өз үйім»
16.10 «Менің QAZAQSTANYM»
16.35 «Kelbet»
17.15, 22.30 Т/х «Қазбат»
20.35 «Ашық алаң» ток-шоуы
01.50 Футбол. УЕФА Еуропа лигасы. «Рома» - «Севилья» 1/8 финал. ТІКЕЛЕЙ ТРАНСЛЯЦИЯ.

06.00 Қорытынды жаңалықтар.
07.15 М/с «1001 ночь: нерассказанные истории»
07.40 «Қызық times»
08.40, 14.50 Т/х «Өз үйім»
09.30, 19.30 Т/х«Пауза»
10.20, 21.40 Сериал «Листопад»
12.00 Жаңалықтар
12.15 Тікелей эфирде «Баспанаға бағыт»
12.45 Новости
13.00 Сериал «Сестра моя, Любовь»
16.00 Рамазан Стамғазиевтің «Айттым сәлем, сағынып» атты концерті
17.45, 23.15 Т/х «Абдулхамид хан»
20.20 Қорытынды жаңалықтар
20.50 «Открытый диалог»
21.00 Итоги дня
00.50 Т/х «Абзал жан»
01.30 Деректі драма «Мектеп»

06.00, 05.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
09.50, 22.00 Т/х «Кулфи»
11.20, 21.00 Т/с «Қара ниет»
12.20, 17.20 Т/х «Қарлығаш күзет агенттігі»
13.00, 03.50 «Біреудің есебінен» деректі драма
14.00 Т/с «Сын моего отца»
16.20 «Қош келдіңіз!»
18.00 Т/х «Сыла»
20.00, 03.00 Astana Times
20.55 Лотерея 777
23.25 Т/х «Бір болайық»
00.25 «Vine time»
00.55 Сериал «Запах ребенка»
04.35 «KazNet» ғаламторға шолу

06.00, 02.40 Т/х «Шиповник на обочине»
07.00 «Той заказ»
07.15, 18.00 «Басты Жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 Х/ф «Ради любви я все смогу!»
12.00 «QALAYYUM LIVE»
15.35 «На самом деле»
16.45 «Пусть говорят»
18.45, 03.25 «Басты прайм»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45, 22.50 Т/с «Такая работа»
22.00, 01.55 «П@УТИНА»
00.05 «Комиссарша»
01.05 «Мужское/Женское»

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30 «Мерекелік концерт»

06.00 Концерт
06.35 Журналисттік зкрттеу
07.00 Самопознание
07.10 Кино «Наурыз»
09.00 Мерекелік марафон
14.00 «Өнер барысы»
19.00 «Қазақ аруы – 2020»

Жексенбі - Воскресенье, 22 наурыз

06.05 «Наурыз хикаясы» концерт
07.05 «Амал айшықтары»
09.00 Концерт «Ән мен әнші»
11.40 К\ф «Балуан Шолақ»
13.40 Концерт
15.30 Айтыс
18.00 т\х «Шатынаған тағдыр»
20.00 «Арта»
20.45 «Ұлыс оң болсын!»
00.10 К\ф
02.00 Концерт

06.00 Концерт
06.35 Журналисттік зкрттеу
07.00 Самопознание
07.10 Кино «Наурыз»
09.00 Мерекелік марафон
14.00 «Өнер барысы»
19.00 «Қазақ аруы – 2020»

06.00 «Ән мне әзіл»
07.10 Юмористический концерт
09.20 М\ф
10.00 Телебинго
10.25, 22.00 Т\х «Кулфи»
11.55, 21.00 «Қара ниет»
13.00 «Кью Тревл»
13.30 «Көкпар»
16.10 Алдараспан
20.00 Астана аптасы
20.40 «Аялы алақан»
20.55 Лотерея 777, Кено
23.25 «Бастаймс»
01.05 «Ел аузында»
01.50 «Итоги»
02.30 «Қызық болған»
03.40 «Казнет»

07.05 Мерекелік концерт
07.10, 03.50 «Ақ қанат арарман»

Жұма - Пятница, 20 наурыз

06.00,03.35 Әнұран
06.05 М/ф «Рэй бастаған құтқарушылар»
06.30, 14.00,17.00, 20.00, 00.30 Ақпарат
07.00 «Таңшолпан»
10.00, 18.00 Т/х. «Шытынаған тағдыр»
12.00 Ниет
14.10, 22.00 Т/Х «Көсем»
15.10 Т/х «Өз үйім»
16.10 Иман өзегі
16.35 Арнайы хабар «Бір жыл – бір белес»
17.15, 23.00 Т/х «ҚАЗБАТ»
20.30 Арнайы хабар «Ақорда. Жаңа кезең»
20.35, 01.05 Ашық алаң
00.00 Парасат майданы
02.00 «Nur Tileу
02.30 Концерт «Өсерлі ән сал, домбыра»

06.00,02.00 ҚР Әнұраны
06.00 Қорытынды жаңалықтар.
Итоги дня
07.15 М/с «1001 ночь, нерассказанные истории»
07.40 «Қызық times»
08.40 Т/Х «Өз үйім»
09.30, 19.00 Т/х «Пауза»
10.20, 21.40 Сериал «Листопад»
12.00 Жаңалықтар.
12.15 Религия. Сегодня.
12.45 Новости
13.00 Сериал «Сестра моя, Любовь»
14.50 «Алашұлы» тобының өн кеші
16.45 Тікелей эфирде «Қоғамдық талқылау»
17.45 Журналистік зерттеу
18.10, 23.15 Т/х «Абдулхамид хан»
19.50 Документальный фильм
20.20 Қорытынды жаңалықтар
20.50 Премьера Новый курс
21.00 Итоги дня
00.50 Т/х «Абзал жан»
01.25 Д/драма «Мектеп»

06.00, 05.00 «Ән мен әзіл» концерт
06.30 Күлдірген
07.00 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
09.50 , 22.00 «Кулфи»
11.20, 21.00 «Қара ниет»
12.20, 17.20 Т/х «Қарлығыш күзет агенттігі»
13.00, 03.50 Біреудің есебінен
14.00 Сериал «Сын моего отца»
16.20 Т/х «Қош келдіңіз»
18.00 Т/х «Сыла»
20.00, 03.00 «Astana times»
20.55 Лотерея 777, Keno
23.25 Бір болайық
00.25 Vine Time
00.55 «Запах ребенка»
04.35 «KazNet»

06.00, 02.45 «Той базар»
07.00, 18.00 Басты жаңалықтар
07.45 Жұма уағызы
08.00 Доброе утро
11.00 Мелодрама «Ради любви я все смогу»
12.00 «Қалаулым»
15.30 «Давай поженимся»
16.20 Открытие Китая
16.55 «Жди меня Казахстан»
18.45 , 03.10 «Заң сөйлесін»
20.00 Главные новости
20.45 Поле чудес
22.00, 00.00 Сериал «Грозовые ворота»
23.00, 02.00 Паутина
04.10 «Ұшқалақ»

04.10 «Өзілстан»

06.00 Т/х «Первая любовь»
06.45, 03.30 «Тамаша сити»
07.35 «Той заказ»
08.00 «Сенбілік жаңалықтар»
08.35, 04.15 «Ұшқалақ»
08.45 «Воскресные беседы»
09.00 Х/ф «Гюльчатай»
12.45 Контент
13.15 «Точь в точь»
16.00 Х\ф «Не ждали»
18.00 Басты бағдарлама
18.35 «Дастархан»
20.00 Аналитика
20.55, 23.00 «Магомаев»
22.00, 02.45 Паутина
00.50 КВН

07.05 Мерекелік концерт
07.10, 03.50 «Ақ қанат арарман»

07.00 ҚР ӘНҰРАНЫ
07.05 КТК қоржынынан
07.30 Мерекелік концерт
08.40, 01.20 Т/х. «Мұңайма Не-фисе»
09.50 Новости
10.30 Сериал «Шелест»
13.10 Сериал «Шеф-3. Новая жизнь»
15.00 «Любимые дети»
17.00 Т/х «Жан құрбым»
18.10, 02.10 «Ясминнің тағдыры» т/х
19.30 «Кешкі жаңалықтар»
20.00, 03.15 «Астарлы ақиқат»
21.00 « Вечерние новости»
21.40 Мелодрама «Комната ста-ринных ключей»

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 Д/ф «Кең ауқымда»
10.30 «Тұжырым»
11.00 Д/ф «Батысқа қарай аққан өзен»
12.00 «Білек пен жүрек»
12.35 «Абай-175»
13.00 «Шашу»
14.00 «Елес қыз» телехикаясы, 35-серия
14.30 «Экорейд»
15.00 «Әсем әуен»
16.00 Д/ф «Таңғажайып табиғат»
16.30 Д/ф «Кең ауқымда»
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 «Күлкі-түрпі»
18.00 «Шашу»
19.00 «Ұлттық қауіпсіздік»
19.30 «Әсем әуен»
20.00 Д/ф «Ғажайып мәдениет»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Желі-KZ»
21.30 Новости
22.00 «Болмыс» ток-шоуы,
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Әнұран

05.58 ҚР Әнұраны
06.00, 02.30 «Ризамын»
07.00 «Информбюро»
08.00 Сериал «Ганга»
09.00 М/ф «Снежная королева: Зазеркалье»
11.00, 23.30 «Әзілдер жинағы»
11.30 «Не хабар?»
13.00 Қара маржан
14.00 М/с «Маша и Медведь»
14.00 «Ералаш»
15.00-16.00 «Экстрасенсы детективы»
17.00 Сериал «Семейный биз-нес»
17.30 Сериал «Сваты»
20.00 «Информбюро»
21.00 Премьера «Не хабар?»
21.30 Х/ф «Ведьмина гора»
23.30 Әзілдер жинағы қаз.
01.00 «Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері»
03.00 Әзіл студио

06.00 «Қыздар арасында»
07.00, 22.00, 03.45 Т/х. «Элиф»
09.00 Сериал «Спецотряд «Шторм»
10.10 «Смеяться разрешается»
11.50 Сериал «Анна-детективъ»
13.00 Т/х «Доктор мырза»
14.00 Т/х «Наурызда бастық боламын»
15.00 Юморина
18.00 Х/ф «Мужчина с гарантией»
20.00 Дизель-шоу
21.30, 05.15 «Гу-гулет»
00.00 Х/ф «Иностранец»
02.20 Айнаонлайн
04. 30 Жеңіп көр

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
8.00 Мерекелік шығарылым /тікелей эфир/
10.30 «Единый народ»
11.00 «Өмір өні»
12.00 Мерекелік шығарылым /тікелей эфир/
15.00 «Ауылдағы ағайын»
15.30 «Өндер мен жылдар»
17.35 «Арнайы репортаж»
18.00 «Болмыс» ток-шоуы

Сенбі - Суббота, 21 наурыз

06.00, 02.15 Әнұран
06.05 Концерт «Наурыз хикаясы»
08.00 Драма «Біржан сал»
10.00,18.00 Т/х. «Шытынаған тағдыр»
12.00, 01.10 Nur Tileу
12.35 Арнайы жоба «Рахмет, ана»
13.00 Қуандық Рақымның концерті
15.15 Айтыс
20.00 MASELE
21.00 «Журналистік зерттеу»
21.30 Т/х «Көсем»
22.30 Көркем фильм «Ұлы дала комедиясы»
00.05 «Наурыз-думан». Мерекелік концерт

06.00,02.00 ҚР Әнұраны
06.00 «Тамаша»
07.00 Р. Стамғазиевтің «Айттым сәлем, сағынып» концерті
09.00 «Өзін-өзі тану»
09.10 «Дорогая Кымбат»
09.30, 01.30 «Патриот»
10.00 Премьера «Про спорт»
10.30 Премьера! «Села по-летела»
11.00 «От всего сердца»
12.00 «Жұлдызды жекпе-жек» 4 маусым
13.45 М/ф «Тарзан»
15.15 Кино «5 причин не влюбить-ся в казаха»
17.00 Кино «Наурыз»
19.00 Концерт «Наурыз келді, құт келді»
21.00 «7 күн»
22.00 Концерт «Ұлыстың ұлы күні»
00.40 Мюзикл «Тойхана мен шайхана»

06.00,05.10 «Ән мен әзіл» концерттік
06.30,03.50 «Өзілстан» жасырын камера
07.00,20.40 Үздік әзілдер
08.00 М/ф. «Маша и медведь»
10.00, 22.00 Т/х. «Кулфи»
11.30, 21.00 Т/х. «Қара ниет»
12.30 Т/х. «Қош келдіңіз!»
13.30 Ел аузында
14.20, 02.15 «Vine Time»
14.50 М/ф. «Буба»
15.30 Юмористический концерт Т. Кабатова
18.00 Т/х. «Сыла»
20.00 Итоги
20.55 Лоторея 6/49, «777», «Кепо»
23.25 «Алдараспан»
02.45 Той жыры
03.10 «KazNet» ғаламторға шолу

06.00 Т/х «Первая любовь»
06.45 Тамаша сити
07.35 Той заказ
08.05 Басты жаңалықтар
08.50, 04.15 Ұшқалақ
09.00 Сериал «Гюльчатай»
12.50 «Фабрика грез»
13.10 «Dastarxan» бағдарламасы
14.25 «Лучше всех»
16.10 Х/ф. «Роковое СМС»
18.00 Сенбілік жаңалықтар
18.35, 03.15 «Super Qala.kz»
20.00 «Главная тема»
20.30 «Сенат онлайн»
20.55,23.00 Х/ф. «Магомаев»
22.00, 02.30 «П@утина+»
00.50 Кино «Веном»

06.00, 03.00 «Әзіл студио»
07.30, 04.30 «Ризамын»
08.30 «Бауыржан шоу»
10.00 «Готовим с Адель»
10.30 Концерт
12.00 «Ватсаап»
12.30 Х\ф «Москва слезам не верит»
16.00 Х\ф «Последний бога-тырь»
18.30 Х\ф «Боги Египта»

07.00 ҚР Әнұраны
07.05, 02.50 «Армысың өз Наурыз» М. Жүнісова мен Қ. Нұртастың концерті
09.30, 01.40 Комедия «Много-дедный»
11.00 Мелодрама «Комната старинных ключей»
15.00 «Алдараспан» әзіл-сықақ театрының Наурыз мерекесіне қойылымы
19.20 Кино «Аташка на хайпе»
21.00 Большие новости
22.00 Х/ф. «С меня хватит»
04.10-04.50 Т/х «Үлкен үй-2»

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Желі-KZ»
10.30 «Ұлттық қауіпсіздік»
11.00 «Болмыс» ток-шоуы
11.45 «Күлкі-түрпі»
12.00 Д/ф «Ғажайып мәдениет»
12.30 «Фибрат»
13.00 «Шашу»
14.20 «Қазақ өні»
15.00 «Әсем әуен»
16.30 Д/ф «Кең ауқымда»
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 «Единый народ»
18.00 «Зерде»
18.50 «Полиция қызметі»
19.10 «Нет-лайк»
19.30 «Жүрек сөзі»
20.00 «Ауылдағы ағайын»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Жетісу зертханасы»
21.30 Новости
22.00 «Өмір өні»
23.00 «Күлкі қоржын»
23.35 «Қателік»
23.55 Әнұран

05.58 ҚР Әнұраны
06.00, 02.00 Әзіл студио
07.00, 03.30 Ризамын
08.00 «Бауыржан шоу»
09.00 Готовим с Адель
09.30 «Битва экстрасенсов»
12.10 «What s Up» қаз.
13.00 Х/ф «Москва слезам не верит»
16.20 Х/ф. «Ведьмина гора»
18.30 М/ф. «Три богатыря. На дальних берегах»
20.00 Х/ф. «Последний богатырь»
22.10 Концерт «Өнер қырандары Наурыз көше»
04.30 «Алдараспан, Нысана, Шаншар» әзілдері

06.00 «Қыздар арасында»
06.50 Қуырдақ
07.30,05.10 Гу-гулет
08.00,02.30 «Айнаонлайн»
08.30 М/ф «Маугли дикой пла-неты»
10.15 Сериал «ИП Пирогова»
15.00 «Кеңілді тапқырлар алаңы»
17.00 Т/х. «Ұлы дала жанұясы»
21.00 Х/ф. «Меч дракона»
23.10 Х/ф. «Пуленепробивае-мый»
01.30 Т/х «Наурызда бастық боламын»
04.00 Скетчком «Q-елі»
04.30 «Жеңіп көр»

23.30 Х\ф «Жена не стена»
01.30 Алдараспан. Нысана. Шаншар әзілдері

06.00 « Қыздар арасында»
06.50 «Қуырдақ»
07.30, 05.10 «Гу-гу-лет»
08.00, 02.30 «Айнаонлайн»
09.00 М\ф
09.30 «Юморина»
11.40 Х\ф «Мужчина с гаран-тией»
13.20 «Дизель шоу»
15.00 « Бастық боламын»
18.50 Х\ф «Пуленепробивае-мый»
21.00 Х/ф «Шпион по сосед-ству»
23.10 Х/ф «Иностранец»
01.30 Т\х «Наурызда бастық боламын»
04.00 «КУ ели»
04.30 «Жеңіп көр»

АЛҚАБИЛЕРДІ ІРІКТЕУ ТУРАЛЫ

«Алқабилер туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2006 жылғы 16 қаңтарда қабылданған. Бұл Заң қылмыстық сот ісін жүргізуге алқабилердің қатысуына байланысты қоғамдық қатынастарды реттейді, алқабилердің құқықтық мәртебесін, тәуелсіздігінің көпілдіктерін, олардың қызметін қамтамасыз етудің құқықтық, экономикалық және ұйымдастырушылық негіздерін айқындайды.

Алқабилерді іріктеу процесіне Қазақстан Республикасы азаматтарының қатысуын қамтамасыз ету мақсатында жергілікті атқарушы органдар жыл сайын алқабиге кандидаттар іріктелетін жыл алдындағы жылдың 1 желтоқсанына алқабиге кандидаттардың бастапқы, бірыңғай және қосалқы тізімдерін жасайды. Жергілікті атқарушы органдар мемлекеттік органдардан, ұйымдар мен азаматтардан осы Заңның 10-бабында белгіленген, алқабиге кандидаттарға қойылатын талаптарға азаматтардың сәйкес келуін тексеру үшін қажет ақпаратты сұратуға құқылы. Жергілікті атқарушы органдардың сауалдарына жауаптар сауал алынған күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірілмей олардың мекен-жайына жіберілуі тиіс. Алқабиге кандидаттардың тізімдері әліпбилік тәртіппен жасалады. Тізімдерде алқабиге кандидаттың тегі, аты, әкесінің аты, туған жылы (жасы жиырма бесте болса - қосымша күні мен айы) және тұрғылықты жері көрсетіледі.

Алқабиге кандидаттардың бастапқы, бірыңғай және қосалқы тізімдеріне енгізілетін азаматтардың саны тиісті облыстық және оған теңестірілген сот төрағасы жыл сайын ұсынатын алқабиге кандидаттардың санына негізделеді.

Тиісті облыстық және оған теңестірілген сот төрағасының ұсынуы сот талқылауына қатысу үшін алқабиге кандидаттардың тізімдері бойынша алқабилерді іріктеу жүргізілетін жыл алдындағы жылдың 1 қыркүйегінен кешіктірілмей облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органына жіберілуі тиіс.

Әділет БАҚЫТОВ,
Алматы облысының қылмыстық істер
жөніндегі мамандандырылған
ауданаралық сотының судьясы.

ГЕНДЕРЛІК ТЕНДІК МӘСЕЛЕСІ

Азаматтық қоғам ұлттық гендерлік саясатты жүзеге асыруға, өмірдің барлық саласында гендерлік теңдікке қол жеткізу механизмін дайындауға белсенді түрде қатысуда.

Гендерлік саясат дегеніміз – әйелдерді ерлермен тең дәрежеде билікке тарту, ана мен балаға айрықша әлеуметтік жағдай жасау, отбасындағы зорлық-зомбылықтың алдын алу сияқты мәселелерді шешу болып табылады. Елбасымыз Н.Назарбаевтың гендерлік теңдікке қол жеткізудің ұзақ жылға арналған стратегиясы бойынша ерлер мен әйелдерді қоғамның барлық саласында теңестіру қарастырылып отыр. Стратегия – мемлекеттің гендерлік

саясатын іске асыруға бағытталған негізгі құжат, оны іске асырудың және мемлекет пен азаматтық қоғам тарапынан оның мониторингін жүзеге асырудың құралы, демократияның қалыптасуының маңызды факторы болып табылады.

Қазақстан Республикасында Гендерлік теңдік стратегиясын іске асыру әйелдер мен ерлердің өздерінің өмір сүру құқықтарын жынысқа байланысты кемсітудің іске асыруы үшін жағдай жасауға ықпал ететін болады.

Мемлекеттің жалпы саясаты мыңжылдықтың даму, соның ішінде елдегі гендерлік теңдікке қол жеткізу мақсаттарын орындауға бағдарланатын болады. Қоғамдық сананың гендерлік парадигмасының ауысуы – бір жыныстың басым болуынан – екі жыныстың серіктестігі мен ынтымақтастығына ауысу жағына бірте-бірте өзгеруі орын алады. Әйелдер өздерінің жеке басының әлеуеті мен адами әлеуетін іске асыра отырып, әлеуметтік дамудың барлық процесіне тең дәрежеде қатысатын болады.

Агзам АБДРАХМАНОВ,
Алматы облысының МАЭС-ның судьясы.

ҚАЗЫНА

Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасындағы Тіл туралы» Заңы 1997 жылғы 11 шілдеде қабылданды. Осы Заңның 4-ші бабында: «Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілі – қазақ тілі. Мемлекеттік тіл – мемлекеттің бүкіл аумағында қоғамдық қатынастардың барлық саласында қолданылатын мемлекеттік басқару, заң шығару, сот ісін жүргізу және іс қағаздарын жүргізу тілі. Сонымен бірге, Үкімет, мемлекеттік органдар мемлекеттік тілді, яғни қазақ тілін барынша дамытуға, оның халықаралық беделін нығайтуға және қазақ диаспорасына ана тілін сақтауы мен дамытуы үшін көмек көрсетуге міндетті» деп көрсетілген.

ТІЛ – ҰЛТТЫҢ ТӨЛҚҰЖАТЫ

Тіл туралы Заң қабылданғаннан бері, оны жүзеге асыру үшін Қазақстан Үкіметі бірқатар қаулы қабылдады. Соның бірі 1998 жылғы 14 тамызда «Мемлекеттік органдарда мемлекеттік тілдің қолданылу аясын кеңейту туралы». Сонымен қатар, тілдерді қолдану мен дамытудың мемлекеттік бағдарламасы да бар.

Әр халықтың ана тілі оның жаны, ұлттық болмыс-бітімінің бейнесі, ғасырлар бойы жинақтаған рухани байлығының көзі, ішкі жан дүниесінің өзіне ғана тән құпиясы. «Ел тәуелсіздігі – тіл тәуелсіздігі, тіл – ұлттың төлқұжаты, мемлекеттік тұғыры» демекші, осы бағыттағы болашақтың берік іргетасы бүгін қалануы қажет. Әсіресе, өсіп келетін жас ұрпақтың мемлекеттік тілде жұмыс істеуіне жақсы жағдай жасаумен қатар мемлекеттік тілде іс жүргізуді де жүйелі қалыптастыру керек. Сонда ғана ана тіліміз өсіп-өркендеп, үлкен мәртебеге ие болады, қазіргі әлемде кең қолданыста жүрген тілдермен терезесі теңеледі.

Р. БОЛАТҚАН,
Алматы гарнизоны
Әскери сотының судьясы.

ҚҰҚЫҚ

СОТҚА ДЕГЕН СЕҢІМ АРТТЫ

**БҮГІНГІ КҮНІ СОТ ЖҮЙЕСІНДЕ
ҚҰҚЫҚТЫҢ ҮСТЕМДІГІ ЖАҒЫНАН
ҮЛКЕН ЖЕТІСТІКТЕРГЕ ЖЕТІП ОТЫР.
ЭЛЕКТРОНДЫ СОТ ӨНДІРІСІН ІСКЕ
ҚОСУДЫҢ НЕГІЗГІ МАҚСАТЫ–
ТҰРҒЫНДАРДЫҢ СОТПЕН БАЙ-
ЛАНЫСЫН ЖЕҢІЛДЕТУ, ОЛАРДЫҢ
ӨЗДЕРІНЕ ҚОЛАЙЛЫ КЕЗ- КЕЛГЕН
УАҚЫТТА СОТ ТӨРЕЛІГІНЕ ЖҮГІНУІНЕ
ЖАҒДАЙ ТУҒЫЗУ, СОТ ҮРДІСІНІҢ
АШЫҚ, АЙҚЫН ЖҮЗЕГЕ АСЫП, ЗАҢ
ҮСТЕМДІГІН ОРНАТУ ЕКЕНІ БЕЛГІЛІ.**

Сот жүйесінің ашықтығы – азаматтардың сот жүйесіне деген сенімін арттыратын бүгінгі күннің талабы. Қазіргі таңда сот жүйесін жаңғырту үшін электрондық технологиялардың көмегі қолданылып жатыр. Нәтижесінде, қағазбастылықтан арылып, қылмыс және заң бұзушылықтардың анықталу деңгейі жоғарылады.

Ең бастысы – қағазбастылықтың жойылуы өз кезегінде саланы ашықтыққа, жариялылыққа жетелеуде. Қазақстандағы сот жүйесін цифрландыру процесіне

келер болсақ, соңғы жылдары сот реформаларының нәтижесінде бұл салаға ақпараттық технологиялар енгізіле бастады. Яғни, сот залдары қазіргі заманға сай сапалы аудио-бейнежазба жүргізуге арналған техникалармен жабдықталып, барлық іс-қағаздар мен құжат айналымдары электрондық форматқа ауысты. Сыбайлас жемқорлық фактілері азайып, сот қызметкерлерінің қызмет көрсету сапасы жақсаруда. Сонымен қатар, цифрлық технологиялардың көмегімен сот отырыстарында заң бұзушылық деңгейі төмендеп, халықтың соттың әділ шешім шығаруына сенімі артуда.

Сондай-ақ, елімізде жүргізіліп жатқан сот-құқықтық реформалардың жемісті нәтижелері бізді жаңа белестерге бастайды. Мемлекетті басқарудың саяси құралдарының қатарында биліктің дербес саласы – сот билігінің орны мен мәртебесі айрықша екені даусыз.

Айгүл ҚАСЕНОВА,
Алматы облысының
қылмыстық істер жөніндегі
мамандандырылған ауданаралдық
сотының судьясы.

ӘДЕП

ТАЛАПТАРДЫҢ БҰЗЫЛУЫНА ЖОЛ БЕРМЕУ – БАСТЫ МІНДЕТ

Мемлекеттік қызметші жан-жақты дамыған тұлға болуы, үнемі салауатты өмір салтын ұстануы және отбасы құндылықтарын насихаттауы тиіс. Бұдан басқа, жұмыстан тыс уақытта бізге рухани бау үшін мәдениет және демалыс мекемелеріне бару керек, қайырымдылық пен қоғамдық қызметке қатысу, мүмкіншілігінше волонтерлық қызметпен айналысуы қажет.

Бұл ретте, бізге мас күйде қоғамдық орындарда болу, адамның ар-намысына тіл тигізу, заңнаманы бұзу, қоршаған адамдардың тәртібі мен қауіпсіздігіне қол сұғу сынды адамгершілікке жатпайтын қылыққа жол бермеу керек. Әрқайсымыз жұмыстан тыс уақытта өз әрекетіміз бен мінез-құлығымызға жауапты екенімізді, ал кез келген жағдайда әдеп қағидаларын сақтау қоғамның мемлекеттік қызметке деген жоғары сенімінің негізі болып табылатындығын еске сақтауымыз қажет.

Ұжымда түсінік пен сенім атмосферасын қалыптастыру, сондай-ақ кәсіптік әдеп нормаларын сақтау – біздің жалпы міндетіміз. Қолайлы жұмыс атмосферасы мемлекеттік қызметшіге өз көзқарасын ашық жеткізуге, білімімен бөлісіге және жалпы міндеттерді орындауға ұжымды жұмылдыруға жағдай жасауға мүмкіндік туғазады.

Мемлекеттік қызметші әлеуметтік желіні қолданған кезде интернет желісінің басқа қолданушыларымен әңгімелесуге сыпайылық таныту қажет, өз парақшасында құпия немесе жабық ақпаратты жарияламауы, қазіргі конституциялық құрылымды өзгертуге, сепаратизмге немесе егемендіктен бас тартуға шақыратын қолданушыларды достар тізіміне қобылдамауы тиіс. Мемлекеттік қызметке іскерлік этикет және ресми мінез-құлық қағидалары маңызды рөл атқарады. Оларды қатаң сақтау біздің іске деген байыпты қатынысымызды, демек, жоғары кәсібилікті көрсетеді.

М. ҚАЛИЕВ,
Алматы гарнизоны әскери сотының
кеңсе меңгерушісі.

ЖАНЫҢДА ЖҮР ЖАҚСЫ АДАМ

ӘСКЕРИ ҰСТАЗ ЖОЛЫ

Егемендіктің таңы атып, көк Туымыз желбіреген тұста өскелең ұрпаққа ел мен жерді қорғау, Отанды сүю қажеттігін айту керек еді. Соған орай еліміздің мектептеріндегі 10-11 сыныптарға алғашқы әскери дайындық пәні 1997 жылдан оқытыла бастады. Шынында Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігін сақтау, қорғау жастарға берілетін патриоттық тәрбиеге тікелей байланысты. Сол жылдары мектеп бітіруші жастарға әскери өмірден хабар беріп, қазақстандық жауынгерлердің ерлігі көпке өнеге екенін жеткізген ұстаздардың ұлт руханиятына қосқан үлесі көп. Солардың қатарында Еңбекшіқазақ ауданы Ащыбұлақ ауылындағы интернационалист жауынгер А.Буденцов атындағы орта мектепте алғашқы әскери дайындық пәнінен сабақ берген ұстаз, биыл жасы 70-ке толған запастағы капитан Әсет Алжанбайдың еңбегін ерекше айтуға болады.

Кеңес Одағы кезінде мектептерде оқытылған алғашқы әскери дайындық сабағы тоқсаныншы жылдардың тоқырауында кенеттен тоқтатылып, оқу процесінен белгілі бір себептермен алынып тасталды. Соған байланысты Қазақстан Республикасы Қорғаныс және Білім министрліктері 1996 жылы бірлесіп,

1997 жылдан бастап мектептердің 10-11 сынып оқушыларына алғашқы әскери дайындық және өмір қауіпсіздігі негіздері пәнін оқу бағдарламасына кіргізуге шешім шығарды. КСРО тұсында әскери пән мұғалімі мектеп директорының әскери патриоттық тәрбие ісі жөніндегі бірінші орынба-

сары болса, 1997 жылы әскери пән ұстазына ұйымдастырушы деген мәртебе берілді.

Патриоттық тәрбиенің қайнар көзі Отан болса, ана тілі – халқымыздың салт-дәстүрі, мәдени құндылықтары мен тарихы оның мазмұны саналады. Расында, патриоттық сезімді жүзеге асыра білу үлкен шеберлікті

қажет етеді. Мемлекет, мемлекеттік рәміздер, Конститутция, Әскери Ту, Әскери жарғы және Әскери ант, Отанның даңқты тарихы туралы дәрістер тыңдап, патриоттық білімін шыңдаған шәкірт тәрбиелеу әр ұстаздың басты міндетінің бірі.

Еңбекшіқазақ аудандағы Бәйдібек би ауылындағы Медициналық колледжде, А.Буденцов, Қазақстан орта мектептерінде алғашқы әскери дайындық, технология пәндерінен, Шелек ауылындағы политехникалық колледжде, Балтабай ауылындағы мектеп аралық авто ісі мамандығы бойынша 10-11 сынып оқушыларына сабақ берген Әсет Көшербайұлы аудан көлемінде әскери патриоттық іс-шаралар ұйымдастыруды 1998 жылдан жүргізіп келеді. Оның осындай тынбай атқарған ерекше ұйымдастырушылық қабілеті аудан, облыс, республика көлемінде ескеріліп, Ұлы Отан, Ауған соғысы ардагерлері одағының қолдауымен 80-нен астам марапатқа ұсынылды. Оның сыртында 350-ден астам әскери патриоттық тақырыптағы өткізген кездесулері, жиын, сабақтары бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланды. Әсет Алжанбайдың мұрындық болуымен Алматы қаласындағы Білім жетілдіру институтының басшылары ұйымдастырған облыстық семинар алғаш рет А.Буденцов орта мектебінде өткізілуі шағын ауыл үшін үлкен мәртебе еді. Осы мектепке соғыс ардагерлері Р.Тоқатаев, Ы. Қалдыбаев, Халық қаһарманы Б. Ертаев, ҚР Еңбек Ері А. Миразова, Мәскеу Олимпиадасының чемпионы Ж.Үшкемпіров, Атланта Олимпиадасының чемпины Е.Ибраимов, Парламент Мәжілісінің депутаты С.Абдрахманов, Б.Смағұл сынды елімізге белгілі азаматтар келіп, ауыл жұртшылығының тыныс-тіршілігімен танысты. Одан бөлек, Ащыбұлақ ауылының оқушыларына

патриоттық тәрбие жөнінде сабақ өткізген Р.Миратурдиев, И.Иванов, С.Қазақбаев, А.Сағынжан, М.Телегусов, Ә.Алдабергенов секілді генералдар көпшіліктің ықыласына бөленді. Осылайша еліміздің Қорғаныс саласына еңбек сіңірген айтулы азаматтарды шағын ауылға шақырып, өскелең ұрпақтың бойына үлгі өнеге беруге күш салған Әсет Көшербайұлының іс-тәжірибесіне қызыққан әріптестері Алматы, Есік қалаларына, Талғар, Райымбек, Кеген, Еңбекшіқазақ аудандарына шақырып, жергілікті жұртшылықпен кездесулер ұйымдастырды.

Елімізге танымал ұстаз «Ш.Уәлиханов», «Ы.Алтынсарин», «Білім беру саласының үздігі», «Еңбек үздігі», «ҚР Қарулы Күштеріне 20-жыл», «Ел ардақтысы» медальдарының иегері. 2013 жылы зейнеткерлікке шыққан Әсет Көшербайұлы үйде құр жатпай, көршілес аудандардағы колледж, мектептердің шақыруымен кездесулер өткізіп, оқушылармен жиі жүздеседі.

Ойы сергек, қимылы ширақ, ақылы тұнық, сөзі нық әскери шенді ұстазды биылғы 2 ақпанда 70 жасқа толған туған күнімен шын жүректен құттықтаймыз! Көңіліңіз ғұмыр бойы көтеріңкі болып, ел ағасы, балаларға аяулы әке, құда-жекжатқа сыйлы, туған-туыс пен дос-жаран алдындағы абыройыңыз әрдайым асқақтап, Еңбекшіқазақ ауданына сыйлы мәртебеңіз биіктей берсін деп тілейміз. Қазіргі білім мен тәрбиенің маңызды факторы – әскери патриоттық тәрбие, ұлттық патриотизмді насихаттап жүрген аудандағы 85-тен астам әскери шенді ұстаздың алдында жолбасшы аға болып жүре беріңіз!

Ұлтымыздың шежіресіне бойлап, өткенін ойлап, келешегін болжап, Қазақстанның әскери шенді ұстаздарына беріп жатқан тәлім-тәрбиеніз үшін Сізге Еңбекшіқазақ ауданының ұстаздары атынан алғыс айтамыз.

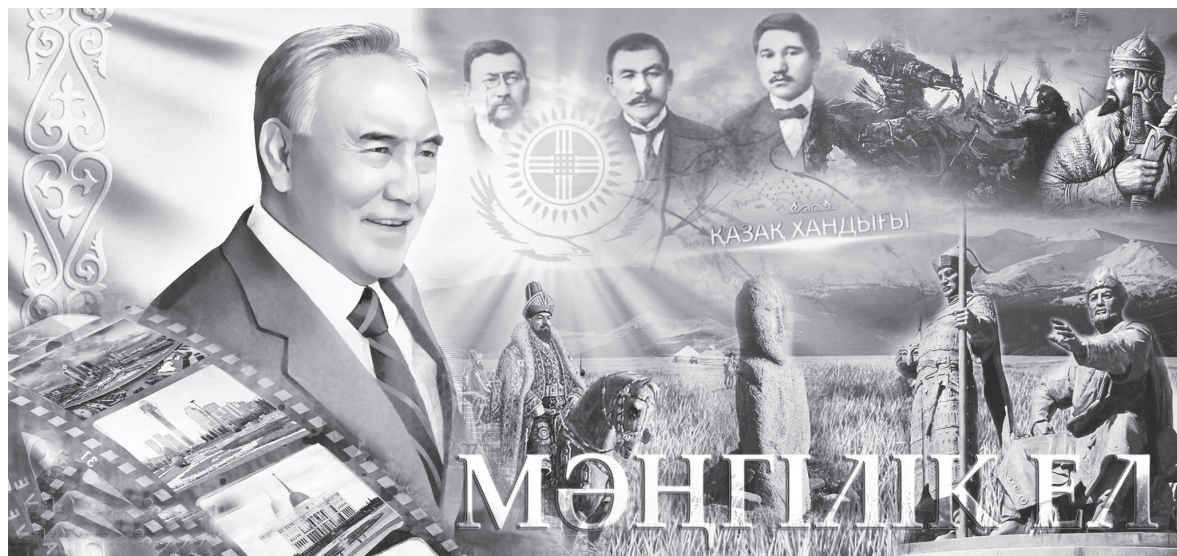
Тұрар БАУБЕКОВ,
Есік гуманитарлық-экономикалық колледжінің
АӘД пәнінің ұстазы.

100 НАҚТЫ ҚАДАМ

«Мәңгілік Ел» идеясы қазақтармен бірге дүниеге келді, әрі тарих сахнасына да қазақтармен қол ұстаса көтерілді. Байырғы бабаларымыздың тасқа жазып кеткен тағылымынан мемлекеттік идея қалыптасты. Қазақ даласын мекендеген көнедегі қай халықты зерттесек те, бірлікке, ұрпақ амандығына, тәрбиелі өмір сүруге ұмтылған. Мұндай игіліктерді сақтап, мемлекеттің іргесін бекіту үшін міндетті түрде жарқын идея керек. Ертедегі жауынгер сақтарда да, кейінгі қаһарман түркілерде де жарқын идея болғаны анық. Егер оларда халықты бір тудың астына жинайтын өзек болмаса, тарыдай шашылып, аз уақытта құрдымға кетер еді.

Елбасы өзінің Қазақстан халқына арнаған «Қазақстан-2050: бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Жолдауында ұлы мақсаттарға жетелейтін – Мәңгілік Ел идеясы екенін атап өтті. Осы ретте айта кетейін, Елбасы Жолдауында «Бабалардың ерлігі, ерен істері жас ұрпақтың жасампаздығы арасында сабақтастық болса ғана, біз «Мәңгілік Ел» боламыз» дегеніне орай бүгінгі Тәуелсіз Қазақстанның «Мәңгілік Ел» идеясының ұстанымдарын «Алаш» идеясының ұстанымдарымен сабақтастыру керек. Себебі, осыдан бір ғасыр бұрын айтылған бұл ойлар, қазіргі заманның талабымен де ұштасып жатыр. Ендеше, «Мәңгілік Ел» идеясымен мен «Алаш» идеясының ұстанымдарының мағынасына мән беріп, сабақтастырып көрейік: бірінші, «Мәңгілік Ел» дегенде тәуелсіз мемлекеттің жалпы ұлтқа ортақ және бөлінбейтін ортақ меншігі болып табылатын жер мен территория тұтастығын сақтау; екіншіден, жер үсті, жер асты байлығымызға ие болуымыз қажет;

БОЛАШАҚТЫҢ БАҒДАРЫ

ӘЛЕМДЕГІ КЕЗ КЕЛГЕН ҰЛТ ПЕН ҰЛЫСТЫҢ ПАЙДА БОЛҒАННАН БІРГЕ ЖАСАСЫП, ОНЫ АСҚАҚ АРМАНДАРДЫҢ ОРЫНДАЛУЫНА ЖЕТЕЛЕЙТІН ҰЛЫ МҰРАТЫ – ҰЛТТЫҚ ИДЕЯ. ХХІ ҒАСЫР ОРТАСЫНА ДЕЙІНГІ ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫ ҰСТАНАТЫН ҰЛТТЫҚ ИДЕЯ ОЛ – «МӘНГІЛІК ЕЛ» ИДЕЯСЫ.

үшіншіден, өзіміздің байлықтарымызды адалдықпен, еңбекқорлықпен халық игілігіне жаратуымыз керек; төртіншіден, тіл, салт-дәстүр, мәдениет, тарихымызды терең біліп, көкке ұмтылуымыз керек; бесіншіден, ертеңге сенімді, бүгінгі өршіл қазақстандықтарды сапалы білім, терең ғылым, өнегелі тәрбиесімен өркениетті 30 елдің қатарына апаратын құдіретті күш ол – білім. Қазақты біртұтас

ел деп танысақ, «Алаш» идеясын біртұтас қазақ идеясы деп мойындауымыз қажет, ендеше, «Алаш идеясы» – біртұтас қазақ идеясы, ал бүгінгі Тәуелсіз Қазақстанның «Мәңгілік Ел» идеясы – ол кешегі «Алаш» идеясы. Бұл тарихи сабақтастық «Мәңгілік Ел» идеясының өміршең идея екенін тағы да бір дәлелдеп отыр. Жалпыұлттық идея ұлт болудан қалыптасады. Ұлттық идеяның

теориядағы негізгі тәсілі құндылықтар болып табылады. Осы құндылықтарды ұрпақ санасына сіңіру керек. Сол кезде ғана идея шығады. Ұлттық идея өндірістік болмау керек, ол халықтың тарихи, ұлттық құндылықтарына негізделуі тиіс. Сонда ғана ұлттық идея – біртұтас қазақ идеясына айналады, шынайы тәуелсіздік тұғыры болып бекиді.

Бүгінде халқымыз «Мәңгілік Ел» идеясы – Түрік қағандарының, Қазақ хандарының қалауы, Алаш қайраткерлерінің ғасырлар бойы армандаған, елді ұйыстыратын, мақсат мұраттарға жеткізетін ұлттық идеология екендігін ұғынды. «Мәңгілік Ел» – болашақтың жобасы, сондықтан ол ұрпақтар сабақтастығымен жалғасатыны мәлім. Сондықтан да, «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясын әрбір азамат жалаудай желбіретіп, ұстанымдарын, бағыт-бағдарын көзінің қарашығындай сақтап, жоғалтпай, келер ұрпаққа аманат ете білуі қажет.

Қарлыға СЛАНБЕКОВА,
Бақанас аграрлы-индустриалдық
колледжінің тарих және география
пәндерінің оқытушысы.
БАЛҚАШ АУДАНЫ

ЗАЩИТА

ОДНИМ ИЗ СУЩЕСТВЕННЫХ ФАКТОРОВ РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ, КАК ЭТО НИ ПАРАДОКСАЛЬНО, ЯВЛЯЕТСЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬНАЯ, Т. Е. АДМИНИСТРАТИВНАЯ, УГОЛОВНАЯ, ГРАЖДАНСКАЯ ЗАЩИТА ПРАВ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ. ЗАЩИТА ПРАВ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ ПРЕСЛЕДУЕТ ДВЕ ОСНОВНЫЕ ЦЕЛИ: ПЕРВАЯ — ИНФОРМИРОВАТЬ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ ОБ ИМЕЮЩИХСЯ НА РЫНКЕ ТОВАРАХ И УСЛУГАХ С ТЕМ, ЧТОБЫ ПРАВИЛЬНЫЙ ВЫБОР СПОСОБСТВОВАЛ УСПЕШНОМУ ФОРМИРОВАНИЮ ПОТРЕБИТЕЛЬСКОГО РЫНКА, ВТОРАЯ — ЗАЩИЩАТЬ ПОТРЕБИТЕЛЯ В ТОМ СЛУЧАЕ, ЕСЛИ ЕГО ПОЛОЖЕНИЕ КАК СЛАБОЙ СТОРОНЫ УЩЕМЛЯЕТСЯ.

ПРАВА ПОТРЕБИТЕЛЕЙ

В наших условиях, когда идут процессы либерализации экономики, создан свободный рынок, конкуренция уже зародилась, а продавцы заинтересованы в полном удовлетворении запросов граждан, вопросы защиты прав интересов потребителей, а также организация надлежащей работы торговых предприятий и предприятий общественного питания независимо от форм собственности на основе специальных нормативных актов приобретают актуальное значение.

Права и гарантии каждого потребителя на обеспечение качественными товарами, работами и услугами защищены от опасностей для

жизни и здоровья в соответствии с Законом Республики Казахстан «О защите прав потребителей». Права потребителя на справедливую цену по услугам от предприятий монополистов обеспечиваются Законом РК «Об естественных монополиях и защите конкуренции», в соответствие с которым цены продукции, услуг предприятий монополистов утверждаются антимоно-польным органом. Всю возрастающую роль в защите прав потребителей в наше время построения гражданского общества играют общественные организации, выступающие в качестве защитников прав потребителей путем проведения контрольных

закупок в торговых учреждениях, проведения испытаний на соответствие требованиям по качеству и публикации сведений о товаре надлежащего качества в специальных печатных органах, также выступая защитниками и представителями потерпевшей стороны в контролирующих, надзорных органах, судах. Знание основных прав поможет вам правильно вести себя в ситуациях нарушений этих прав.

Динара СИМИЛТАРОВА,
ведущий специалист
Талдыкорганского
городского суда.

СУДЕБНЫЙ КАБИНЕТ

УГОЛОВНОЕ СУДОПРОИЗВОДСТВО

Вновь хотелось бы уведомить населения о новшествах электронного информационного сервиса «Судебный кабинет» в последнее время ведется активная работа по безбумажному варианту документооборота использования новых технологий в судах.

Большую популярность приобрел данный сервис, в связи с этим увеличилось количества пользователей «Судебного кабинета», который способствует упрощению судопроизводства посредством электронного взаимодействия, а также обеспечение оперативности, доступности и прозрачности судебной системы. Для получения доступа к сервисам необходимо авторизоваться, либо зарегистрироваться, имея при этом ключ

ЭЦП.

Сервис предназначен для подачи электронных заявлений, ходатайств и жалоб по гражданским и уголовным делам. Вместе с предложениями пользователей электронного информационного сервиса «Судебный кабинет» растут и виды сервиса, так например на сегодня имеются сервисы по уголовным делам: 1/ жалоба на действие /бездействие/ решений государственных органов и долж-

ностных лиц, осуществляющих производство по уголовному делу;

2/ подача жалобы частного обвинения;

3/ ходатайство об ознакомлении с копией аудио- и видеозаписей;

4/ документы по делу - а/ заявления о повторной выдаче копии судебных актов, б/ подача ходатайств, 3/ отправка заявлений о предоставлении свиданий с осужденным.

Сервис пересмотр судебных актов имеет следующие шаблоны: Апелляционная либо частная жалоба, ходатайство о пересмотре судебных актов в кассационном порядке, пересмотр судебных актов по вновь открывшимся обстоятельствам.

При подаче заявлений ходатайств, нуж-

но правильно выбрать один из сервисов для дальнейшей регистрации его в судах, указать свой ИИН и желательно номер сотового телефона, электронный адрес, затем вложить необходимые документы, выбрать судебный орган в который адресуете заявление/ходатайство/.

Активная пропаганда сервиса «Судебный кабинет» дает уже положительный результат по взаимодействию органов судебной системы и населения.

Улан МАМЫТБЕК,
заведующий канцелярией
Талдыкорганского городского суда.

ОБЯЗАННОСТИ ГРАЖДАНИНА

ЛИШЕНИЕ РОДИТЕЛЬСКИХ ПРАВ

Родительские права предоставляются, во-первых, для удовлетворения материнских, отцовских потребностей, во-вторых, в целях обеспечения интересов детей. В связи с этим, в Кодексе о браке (супружестве) и семье одновременно указываются о правах и обязанностях родителей как по воспитанию, так и по содержанию своих детей. При этом акцент делается именно на обязанностях.

Об обязанностях гражданина заботиться о воспитании детей специально говорится в статье 27 Конституции Республики Казахстан забота о детях и их воспитание являются естественным правом и обязанностью родителей. И подобно-го рода обязанность относится прежде всего к родителям. А их право на воспитание своих детей и служит предпосылкой осуществления аналогичной обязанности.

На основании статьи 2 Конвенции о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин, принятой 18 декабря 1979 года, ратифицированной Законом Республики Казахстан от 29 июня 1998 года № 248, государства-участники принимают все соответствующие меры для ликвидации дискриминации в отношении женщин во всех вопросах, касающихся брака и семейных отношений, и, в частности, обеспечивают на основе равенства мужчин и женщин: с) одинаковые права и обязанности в период брака и при его расторжении; д) одинаковые права и обязанности мужчин и женщин как родителей, независимо от их семейного положения, в вопросах, касающихся их детей; во всех случаях интересы детей являются преобладающими.

Так, в соответствии со статьями 9, 18 Конвенции о правах ребенка от 20 ноября 1989 года, подписанной в г. Нью-Йорке 16 февраля 1994 года, ратифицированной Постановлением Верховного Совета Республики Казахстан от 8 июня 1994 года, государства-участники уважают право ребенка, который разлучается с одним или обоими родителями, поддерживать на регулярной основе личные отношения и прямые контакты с обоими родителями, за исключением случая, когда это противоречит наилучшим интересам ребенка.

Государства-участники предпринимать все возможные усилия к тому, чтобы обеспечить признание принципа общей и одинаковой ответственности обоих родителей за воспитание и развитие ребенка.

Лишенные родительских прав не может получать алименты на ребенка, оно утрачивает право на получение содержания от своих детей, не имеет и своей доли в наследстве, о чем имеется специальная оговорка в ч.3 статьи 1045 ГК — не имеют права наследовать по закону родители после детей, в отношении которых они лишены родительских прав и не были восстановлены в этих правах к моменту открытия наследства, а также родители (усыновители) и совершеннолетние дети (усыновленные), уклонявшиеся от выполнения возложенных на них в силу закона обязанностей по содержанию наследодателя.

Марлен КИРГАБАКОВ,
судья Талдыкорганского
городского суда.

ВНИМАЯ ТРАДИЦИИ

В современном мире самым привычным жестом приветствия является рукопожатие – это одно из старейших форм приветствия людей. Рукопожатие также является частью интересного обычая казахов – керісу айт. Этому празднику и был посвящен час традиций «Белый снег Наурыза», который проходил в Филиале №2 Городской библиотеки города Текели. Библиотекарь Калиновская Л.Ю. рассказала историю этого праздника. Читатели узнали, что дошедший до наших дней из далекой древности, он означает своеобразную встречу весны.

«БЕЛЫЙ СНЕГ НАУРЫЗА»

За неделю до Наурыза – праздника весеннего обновения и благоденствия – степняки проводили керісу, что в переводе с казахского означает «свидеться», «увидеться». Люди пожимали друг другу руки, произносили: «Бір жасыңмен!», «Жасыңа жас қосылуымен!». Поздравляли с еще одним прожитым годом. По обычаю младшие по возрасту навещали старших, приветствовали их, поздравляя с благополучным исходом зимы. Аксакалы и почтенные бабушки в ответ произносили бата – благословение, пожелание долгих лет жизни. В юртах готовилось угощение, на улицах, как это быва-

ет весной, варили мясо в казанах. Именно в дни "керісу айт" начиналась подготовка к Наурызу – одному из главных праздников в степи. Обычай сохранился и в наши дни. Калиновская Л.Ю. сказала, что согласно правилам в этот день, словно прошлогодний снег, должны растаять обиды, исчезнуть недомолвки между близкими, потеплеть отношения между поссорившимися, народиться новая жизнь без склок и раздоров. И предложила пожать друг другу руки.

Ш. ХАМИТОВ.

ЗАКОННЫЕ ИНТЕРЕСЫ

ГРАЖДАНСКИЙ ПРОЦЕСС

Сторонами в гражданском процессе называются лица, от имени которых ведется процесс, и материально правовой спор, который должен разрешить суд. В качестве сторон могут выступать иностранные граждане, фирмы и лица без гражданства. В каждом деле гражданского производства всегда 2 стороны.

Истец — это лицо субъективные материальные права или охраняемые законом, интересы которого нарушены, или оспаривается и в силу этого нуждаются в защите

Ответчик — это лицо, которое привлекается к ответственности в связи заявлением истца о том что нарушены субъективные права или охраняемые законом интересы и является пассивной стороной в гражданском процессе.

Спорное материальное правоотношение — объект процесса по конкретному гражданскому делу, а его субъекты являются сторонами.

Каждый, вправе в порядке установленными Гражданско-Процессуальным кодексом, обратиться в суд, за защитой нарушенных или оспариваемых прав, свобод или законных интересов. Способность иметь гражданские процессуальные права и обязанности признается в равной мере за всеми гражданами и юридическими лицами, являющимися субъектами материального права. Способность своими действиями самостоятельно осуществлять свои права и исполнять обязанности в суде принадлежит в полном объеме гражданам, достигшим материального права. Лицами участвующими в деле признаются стороны, третьи лица, прокурор, государственные органы, органы местного самоуправления, юридические лица и т.д.

Лица участвующие в процессе имеют права знакомиться с материалами дела, делать выписки из них и снимать копии, заявлять отводы, представлять доказательства и участвовать в их исследовании лица участвующие в деле обязаны заявлять суду о действительных обстоятельствах дела и полностью правдиво, высказываться или представлять суду письменные документы, опровергающие факты, утверждаемые другой стороной. Стороны не могут запрашивать друг у друга документы, содержащие государственные секреты или иную охраняемую законом тайну. Стороной в гражданском процессе может быть государство, они т.е. одни стороны обладают равными правами, несут равные процессуальные обязанности.

Права, Свободы и законные интересы несовершеннолетних в возрасте от14 до 18, а также граждан признанных ограниченно дееспособными, защищаются в суде их родителями или иными законными интересами. В случаях предусмотренных законом, сторонами могут быть организации, не являющиеся юридическими лицами.

Бакыт ТУРАНОВА,
судья Талдыкорганского
городского суда.

ОЛИМПИАДА - 2020

СПОРТШЫЛАРЫМЫЗ
САҚАДАЙ САЙ

ТОКИО ОЛИМПИАДАСЫ-
НА ЖОЛДАМА АЛУ БАСТАЛ-
ДЫ. ҚАЗАҚСТАН СПОРТ-
ШЫЛАРЫ ДА БАЙРАҚТЫ
БӘСЕКЕДЕ ӨНЕР КӨРСЕТУ
ҮШІН ЛИЦЕНЗИЯЛЫҚ ТУР-
НИРЛЕРДЕ ТОП ЖАРУҒА
БАРЫН САЛУДА. ҚАЗІРГЕ
ДЕЙІН БІЗДІҢ СПОРТШЫ-
ЛАРДА 41 ЖОЛДАМА БАР.

Дүбірлі додада топ жаруға балуандар мен боксшылар қатты ынталы. Себебі, оларда жолдама саны көп. 16 жолдаманы олар теңдей бөлісіп алған. Өткен жылы Нұр-Сұлтан қаласында өткен әлем чемпионатында грек-рим күресінен Мейрамбек Айнағұлов (60 кило), Асхат Ділмұхамедов (77 кило), еркін күрестен Нұрислам Санаев (57 кило), Дәулет Ниязбеков (65 кило), Данияр Қайсанов (74 кило), Өлішер Ерғали (97 кило) және әйелдер күресінен Валентина Исламованың (50 кило) бабы мен бағы қатар келіп енді Токио төрінде шаршы алаңның көрігін қыздырмақ. Бостан Иордания астанасы Амманда өткен іріктеу турнирінде Надежда Рябец (75 кило), Серік Теміржанов (57 кило), Зәкір Сафиуллин (63 кило), Абылайхан Жүсіпов (69 кило), Өбілхан Аманқұл (75 кило), Бекзат Нұрдаулетов (81 кило), Василий Левит (91 кило) және Қамшыбек Қоңқабаевтардың (+91 кило) мысы басып, жолдамаға лайықтардың қатарынан көрінді. Велошабандоздар да өздерінің мықтылығын дәлелдеді. Қоржында жеті жолдама бар. Жазғы ойындардағы жеңіл атлеттердің сайысында Георгий Шейко, Айман Ратова және Ольга Рыпакова сынды майтал-

ман спортшылар өнер көрсетеді. Жүзушілер жарысында Дмитрий Баландин екі және Виталий Худяков бір қашықтықта бағын сынамақ. Синхронды жүзуден Александра мен Екатерина Немичке көптің үміті басым. Мergenдер де өз уақытында Токиоға аттанады. Өзірге, Санжар Мұсаев, Денис Ганькин және Ильфат Абдуллиндер ел үмітін ақтауға сенім білдіріп отыр. Мergenдер жарысында Сәрсенгүл Рысбекова мен Юрий Юрков та бағын сынамақ. Бессайысшылар бәсекесіне Павел Ильяшенко мен Елена Потапенко қатысады. Спорттық гимнастикадан Милад Карими жалғыз жолдаманы жеңген спортшы болды. Сондай-ақ, Олимпиада бағдарламасына жаңадан ғана енген спорт түрлері бойынша құзға өрмелеуші Ришат Хайбуллин мен каратэші Дархан Асәділовте қатысып, өз өнерлерін көрсетпек.

Айта кету керек, әлемді шарпыған коронавирусының кесірінен жазғы олимпиада өз уақытынан кешіктірілуі немесе өтпеуі мүмкін деген болжамдар айтылуда. Соған қарамастан ХОК өткізу ұсынысынан бас тартпайтынын мәлімдеді. Ал, Жапония билігі өткізу-өткізбеу жөнінде нақты ақпарат таратпады.

ЖЕКПЕ-ЖЕК

«СҰҢҚАР» «ЖОЛБАРЫСТЫҢ»
ЖАҒЫН СЫНДЫРДЫ

Ол қарсыласын бірінші раундта нокаутқа жіберіп, жеңіс тұғырынан көрінді. Оның қарсыласы белгілі «Қара жолбарыс» лақап атымен таымал ресейлік Расул Мирзаев. Жекпе-жек 7 наурыз күні Алматыда өткен АСА 105 турнирінің басты оқиғасы болды. Алғашында ринг төрінде жылдам шабуыл жасаған «Жолбарысты» отандасымыз тез сабасына түсірді. Бірінші раундтың ортасын ала «Сұңқардың» тегеуріне шыдай алмаған ресейлік спортшы ауыр нокаутпен жарысты тоқтатуға мәжбүр болды. Сонымен 33 жастағы Мирзаев карьерасында үшінші рет жеңіліп отыр. Оның 18 жеңісі бар.

БЕЛГІЛІ
ҚАЗАҚСТАНДЫҚ
ФАЙТЕР
АРМАН ОСПАНОВ
ӨЗІНІҢ СПОРТТЫҚ
МАНСАБЫНДАҒЫ
10 ЖЕКПЕ-
ЖЕГІНДЕ ЖЕҢІСКЕ
ЖЕТТІ.

Аталмыш турнирде басқа да қазақстандықтар кездесуге шыққан. Артем Резников (21-6), Асылжан Бақытжанұлы (11-1), Евгений Егембердиев (11-2) және Нұрсұлтан Қасымханов (10-2) қарсыластарынан басым түсті. АСА промоушені жекпе-жек турнирінде тартысты әрі қызықты өтуіне атсалысқан спортшыларға қаржылай қолдау көрсетті.

Айта кетейік, Оспанов пен Мирзаев 2018 жылдың 10 қарашасында Мәскеуде кездесуі керек болған, бірақ қазақстандық жарақатына байланысты жекпе-жекке шыға алмаған. Осы жолғы сайыста ресейліктің жағы екі жерден сынғаны мәлім болды. Ол инстаграм желісінде жеңілгенін мойындап жазба қалдырды.

ҰСЫНЫС

Әлеуметтік желілерде коронавирус қаупіне байланысты Қазақстанда бірінші жартыжылдыққа жоспарланған барлық спорттық іс-шаралар өткізілмейді деген ақпарат пайда болды.

ШЕШІМ ШЫҚПАДЫ

Осыған байланысты Мәдениет және спорт министрлігі арнайы пікір білдірді. Ақпаратты министрлікке қарасты спорт және дене шынықтыру істері жөніндегі комитеті таратқан. Аталған ведомствоның баспасөз хатшысы Раухан Тұғұмбаеваның айтуынша комитет барлық іс-шараларды алып тастамаған. Бұл тек Мәдениет және спорт министрлігіне жіберілген ұсыныс қана. Яғни, Қазақстандағы бірінші жартыжылдыққа жоспарланған барлық спорттық шараларды тоқтата тұруға өтініш білдірген. Спорттық федерациялар бұл ұсынысты қолдап отыр. Ал, Мәдениет және спорт министрлігі елдегі жағдай мұндай қауіпті деңгейге жеткен жоқ деп бағалаған. Оларға тек коронавирустың таралу деңгейі жоғары елдерге спортшыларды жіберуді тоқтату туралы ұсыныс түскен. Жарыстарды тоқтатуды үкімет жанындағы арнайы комиссия анықтайтын болады.

Айта кету керек коронавирусқа байланысты бірқатар елдер өздерінде өтетін спорттық басқосуларды кейінге шегеріп не өткізуден бас тартып жатыр.

ШАХМАТ

ҮЗДІК ҮШТІКТЕ

Бұл күндері Швейцарияның Лозанна қаласында шахматтан әйелдер арасындағы Гран-при турнирі өтуде.

Қазақстанның мақтанышы Жансаря Әбдімәлік 7 және 8 тур ойындарында үндістандық Харика Дроновалли және украиналық Анна Музычукпен тең түсті. Өзірге қоржынында 4,5 ұпайы бар қандасымыз жарыс кестесінде үздік үштіктің қатарында келеді. Дәл сондай нәтижеге Анна мен Мария Музычук және ресейлік Алина Кашлинская қол жеткізіп отыр. Ал көш басында – грузиялық Нана Дзагидзе мен Ресейдің тағы бір өкілі Александра Горячкина. Олар 5 ұпайдан олжалады.

EGEMEN.KZ

ФУТБОЛ

АЛҒАШҚЫ ГОЛ

Қазақстан құрамасының капитаны Бауыржан Исламхан жаңа құрамадағы алғашқы голын салды.

«Әл-Айн» клубында өнер көрсететін отандасымыз осы арқылы командасын БАӘ Президенті кубогының финалына шығарған.

Қазақстандық аяқдопшы бұл клубқа осы жылдың басында келген болатын. «Әл-Айн» командасы жартылай финалда жергілікті «Әл-Шаржа» командасын 3:2 есебімен ұтты. Алғашқы минуттан тебінді өнер көрсеткен «Әл-Айындықтар» кездесудің 4 минутында-ақ есепті еселеді. Исламханның командаласы Балаш Джуджактың голы қарсыластар қақпасынан табылды. Ал ойынның 32 минутында отандасымыздың алыстан бағытталған добына қақпашы қарсы тұра алмады. Бірінші тайм аяқталар тұста «Әл-Айындық» тағы бір сұрмерген Кайо Корреа көзге түсті. «Әл-Шаржа» сапынан 12-минутта Маркус Мелони, 42-минутта Лукас Кайо гол соқты. Бұл матчта Исламхан 93 минут ойнап, қосымша уақытта алмасты. Енді «Әл-Айынның» финалдағы қарсыласы «Әл-Дафра» болады.

АЛТЫНШЫ СӨЗ

Қазақтың бір мақалы: «Өнер алды – бірлік, ырыс алды – тірлік» дейді. Бірлік қандай елде болады, қайтсе тату болады – білмейді. Қазақ ойлайды: бірлік – ат ортақ, ас ортақ, киім ортақ, дәулет ортақ болса екен дейді. Олай болғанда байлықтан не пайда, кедейліктен не залал? Ағайын құрымай мал іздеп не керек? Жоқ, бірлік – ақылға бірлік, малға бірлік емес. Малдыңды беріп отырсаң, атасы басқа, діні басқа, күні басқалар да жалданып бірлік қылады! Бірлік малға сатылса, антұрғандықтың басы осы. Ағайын алмай бірлік қылса керек, сонда әркім несібесін құдайдан тілейді, әйтпесе құдайдан тілемейді, шаруа іздемейді. Әуелі біріне-бірі пәле іздейді. Не түсін, не ажарын, не өкпесін бұлдап, ол болмаса, бір пәле салып, қорғалатып, әйтеуір бірін-бірі алдаудың амалын іздеседі. Мұның қай жерінен бірлік шықты?

«Ырыс алды – тірлік» дейді, ол қай тірлік? Ол осы жан кеудеден шықпағаныық па? Жоқ, ондай тірлік іште де бар. Ондай тірлікті қымбат көріп, бұлдаған адам өлімді жау көріп, ахиретке дұшпан болады. Жаның қорғалатып, жаудан қашып, қорқақ атанып, еңбек қылудан, қызмет қылудан қашып, еріншек атанып, ез атанып, дүниеде әлгі айтылған ырысқа дұшпан болады. Ол айтқан тірлік олар емес. Көкірегі, көңілі тірі болса, соны айтты. Өзің тірі болсаң да, көкірегің өлі болса, ақыл табуға сөз ұға алмайсың. Адал еңбекпен ерінбей жүріп мал табуға жігер қыла алмайсың.

Кеселді жалқау, қылжақбас,
Әзір тамақ, әзір ас,
Сыртың – пысық, ішің – нас,
Артын ойлап ұялмас, –
болып жүріп, тірімін деме, онан да алла жіберген ақ бұйрықты өлімнің
өзі артық.

БІЛГЕНГЕ МАРЖАН

НОУТБУК БҰЗЫЛМАСЫН ДЕСЕҢІЗ

Қазіргі уақытта әрбір үйде кемінде бір ноутбуктан бар. Себебі, кеңсе жұмысында ноутсыз жұмыс істеуді елестете алмаймыз. Ноутбуктың ұзақ жұмыс істеуі үшін мына ережелерді есте сақтағаныңыз абзал.

1. Ноутбукты көрпе не жұмсақ жиһаздың үстіне қойып қолдану. Көлемінің кіші болғанына қарамастан ноутбук тез қызып кетеді.
2. Ұқыпсыз ұстау. Сөмкеніңізге салып жүргенде қатты шайқамауға тырысыңыз. Өйткені, қатқыл диск (HDD) қатты қозғалыстан оңай сынады.

нына қаратпау. Сенімді серігіңіз ұзақ уақыт сыр бермей, бұзылымастан істегеніне қарамастан оны аракідік мамандарға тексертіп тұрған жөн.

4. Ноутбукты дисплейінен тартып көтеру. Ашық тұрған ноутты жақын жерге апару үшін кейде дисплейінен көтере саламыз. Алайда мұның қауіпті екенін, дисплейдің сезімтал әрі қымбат агрегат екенін көбіміз түсінбейміз.
5. Тазалау. Ноутбугыңыз ұзақ уақыт бойы тазалатпасаңыз оның өнімділігі азайып, жылдамдығы нашарлай түседі. Сол себепті уақытылы ішін шаң-тозаңнан, артық қойыстан тазалатып тұрған жөн.

ҚЫЗЫҚТЫ ДЕРЕК

Түс көру және жору

Адам өмірінің 4/1 бөлігін ұйқыға және оның 6 жыл уақытын түс көруге жұмсайды. Алайда, оянғаннан кейін адамдар түстің көп бөлігін есте сақтамайды. Адам бір уақытта қорылдап түс көрмейді. Платонның айтуынша, түс ағзалардың арасында іште, яғни ішекте пайда болады. Оның есептеуінше, бауыр түстің биологиялық қайнар көзі болып табылады. Элиас Хоуи (1819-1867) өзінің ойлап тапқан тіл машинасын түсінде көргендігіне айтақан. Ол түсінде өзін тігін машинасына ұқсас қару-жарақпен қаруланған адам жегіштердің қуғынына ұшырағандығын айтып береді. Ерекше бір оқиғаларды есепке алмағанда, барлық адам түс көруге шалдыққан. Оған қарамастан кей кісілер ең құрығанда бір

лайықты деп есептеп, оны зарыға күтетіндігін білдіреді. Егер адам түсінде өзін жартастың ең биік нүктесінде тұрғандығын көрсе, онда ол адамның алдында маңызды шешімдер тұрғандығын білдіріп, шешім шығаруға қорықпайтынын айшықтайды. Уильям Шекспир (1564-1616) басқа жазушы, ойшыл грек драматургтары секілді түсінде көрген дүниелерін өзінің пьесасында кейіпкерлерін суреттеу үшін қолданған. Мысалы, Гамлет, Макбет ханшайым, Лира королі, Ричард III, Ромео мен Джульетта секілді қойылымдарды терең ашып, оның мән-мағынасы мен ішкі жан дүниесіне үңіле қарауға септігін тигізген. Түсте көрген үй – дене-бітімнің белгісі. Себебі түсіңізде елестеген зәулім үй эгоның

«бай», яғни асыра
сілтеушілік екенін
білдіруі мүмкін. Са-
рай біздің жоғары
мүмкіндігіміздің
бар екендігін
түсіндіреді. Ежелгі
Грек халықтары
түсті құдайдың
адамға жіберген
үндеуі деп түсінген.
Қасиетті жерлерде
ұйықтау өте таны-
мал болып, әсіресе
хилерлік Асклепия
мен Эпидурусда
ғибадатханасында
айқын көрінген.
Түсте құлап бара
жатқан сияқты
сезім кешу ұйқының
алғашқы сәтінде
орын алады.

түсті еске түсіре алмайды. Адам түсті әр 90 минут сайын көреді. Ал ең ұзақ түс таңғы мезгілде ары кетсе 30-45 минутқа созылады. Африканың батыс аймағында мекендейтін ашантін халқы түске өте байсалды қарайтын көрінеді. Олар тіпті түсінде болған оқиғасына байланысты заң органдарына шағымдана алады екен. 1856 жылы ашылған Нептун ғаламшары Римнің теңіз құдайының атына байланысты қойылған. Нептун «түс» ғаламшары болып есептеледі, себебі түс су секілді адамның ойын бұрмалап, шатастырады. Егер сіз түсіңізде тістен айырылып немесе тісті жұлдыртып жатқан болсаңыз, онда ол сіздің қазіргі уақытта дәрменсіз жүргеніңізді немесе өмірде бірдеңе жоғалтатыныңызды сөз етеді. Мұндай түсті ұлдар тарапынан гөрі әйелдер жағы көп көреді. Шалшық су туралы түс сіздің денсаулығыңыздың нашарлап бара жатқандығын айтады. Түсіңізде егер бөгде ғаламшарлықтар жүрген болса, ол тап осы уақытта сіздің қоршаған ортаға байланысты қандайда бір қиындықты бастан өткізіп жатқандығыңызды және өміріңіз қауіп үстінде тұрғандығын көрсетеді. Түске кірген шоклод ұйықтап жатқан адамның өзін марапатқа

Ол бұлшық еттердің тартылып қалуынан, яғни басқаша айтқанда «миоклоникалық соққының» себебінен туындайды. Атақты психолог Зигмунд Фрейдтің (1856-1939) «Түс жору» (1900) кітабы алғашқыда екі жыл ішінде тек бар болғаны 415 нұсқасы сатылған. Ежелгі дәуірде түсті бір құбылыстың кілті деп есептеп, оны болашақты айқындауыш деп ойлайды, ал қазірде түсті психологиялық негізге алып жориды. Түс көрген сәтте мидың есте сақтау қабілеті тоқтаса керек. Ал түсті мүлдем еске түсіре алмайтындар, ол толығымен жұмыс істемейді. Адамның түсі есте қалған жайттарға жанаса отырып пайда болатындықтан есте сақтау оңай емес. Психологтардың ойынша, өңінде ойлаған қиял-ғажайыптар түс үдерісінде көрініс табады. Түсте ұшу біздің ішіміздегі үмітіміз бен өмірге деген қорқыныш барын баяндайды. Фрейд оны жыныстық тартымдылықпен байланыстырған, Альфред Адлер болса оны адам басқа адамнан жоғарылағысы келеді деп түсіндіреді, ал Карл Юнг оның барлығы адамның доңғалақ шеңберден асып шыққысы келетіндігінен деген.

Материал интернет желісінен алынды

СӨЗ ЖОҚ

Қабанбай батыр көшесі бойындағы арықтың көрінісі

Шевченко көшесі бойындағы арықтың көрінісі

Суреттерді түсірген: А. НАЗЫМ.

Құрылтайшы
"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ

Редакция алқасының төрағасы - ЫРЫМ КЕНЕНБАЙ

**Баспахана директоры
Бақберген ТҮКІБАЕВ**

Редакция алқасы:

Сарби ӘЙТЕНОВА — редактордың орынбасары

Ақтанберді НАЗЫМҰЛЫ — тілші

Алина ГАТУНОК — тілші

Бас редактор
Айтақын БҰЛҒАҚОВ

Кезекші редактор: Л. АЙДЫНКЫЗЫ

Газет Қазақстан Республикасы
Мәдениет және ақпарат
министрлігінде
2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп,
№ 8639-Г күйігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады. Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде
"Алматы-Болашақ" АҚ филиалы
"Офсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы,
Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru
Сайты: alatau_gazeti.kz

Газет 07.08.2000 жылдан бастап шығады.

Таралымы 5025
Тапсырыс № 274

Индекс 15534